

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva

Tasekirja

Toimintakertomus ja tilinpäätös 2008

31.12.2008

SISÄLLYS

sivu

TOIMINTAKERTOMUS

Hallituksen toimintakertomus	1
------------------------------	---

TILINPÄÄTÖS

EMOYHTIÖ

Emoyhtiön tuloslaskelma	11
Emoyhtiön tase	12
Emoyhtiön rahoituslaskelma	14
Tuloslaskelman liitetiedot	15
Taseen liitetiedot	18
Henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot	23
Vakavaraisuustunnusluvut	24
Tunnusluvut ja analyysit	25

KONSERNI

Konsernituloslaskelma	28
Konsernitase	29
Konsernin rahoituslaskelma	31
Konsernituloslaskelman liitetiedot	32
Konsernitaseen liitetiedot	34
Konsernin henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot	36

LAATIMISPERIAATTEET JA HALLINTO

Riskit ja riskienhallinta	37
Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	46
Tunnuslukujen laskentakaavat	48
Hallitus ja tilintarkastajat	52
Hallintoneuvosto	53
Allekirjoitukset	54

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS 2008

Vuonna 2008 Keskinäisen Vakuutusyhtiön Turvan vakuutusmaksutulo kasvoi 5,5 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Tilinpäätöksen mukainen sijoitustoiminnan nettotuotto oli 2,1 miljoonaa euroa voitollinen. Käyvin arvoin laskettu sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle oli + 1,1 prosenttia, jota voidaan pitää olosuhteisiin nähden hyvänä.

Turvan liikevaihto vuodelta 2008 oli 68,8 miljoonaa euroa (68,4 milj. e vuotta aikaisemmin) ja liikevoitto 1,7 miljoonaa euroa (4,9 milj. e), joten liikevoittoprosentiksi muodostui 2,4 % (7,1 %). Käyvin arvoin laskettu kokonaistulos oli 0,8 miljoonaa euroa.

Emoyhtiön tilikauden 2008 ja kahden edellisen tilikauden avainluvut on koottu seuraavaan taulukkoon:

		2008	2007	2006
YHTIÖN KOKO				
Vakuutusmaksutulo	M€	67,9	64,4	60,8
Sijoitustoiminnan nettotuotot	M€	2,1	6,0	4,4
Liikevaihto	M€	68,8	68,4	64,1
TOIMINNAN TEHOKKUUS				
Vahinkosuhte	%	76,7	80,3	78,7
Liikekulusuhte	%	25,2	23,2	20,0
Yhdistetty kulusuhte	%	101,9	103,5	98,7
TULOSKEHITYS				
Liikevoitto	M€	1,7	4,9	4,9
Liikevoittoprosentti	%	2,4	7,1	7,7
VAKAVARAISSUUS				
Tasoituspääoma	M€	11,7	10,7	10,7
Toimintapääoma	M€	20,8	22,8	21,8
Vakavaraisuuspääoma	M€	32,5	33,5	32,5
Vastuunkantokyky	%	85	95	95

Lakisääteisten vahinkovakuutuslajien vuoden 2006 vakuutusmaksutulo ja liikevaihto sisältävät ns. jakojärjestelmämaksut (2,9 milj. euroa vuonna 2006). Yllä olevaa taulukkoa ei ole tehty vertailukelpoiseksi vuoden 2006 osalta, vaan jakojärjestelmämaksut sisältyvät vuoden 2006 vakuutusmaksutuloon ja liikevaihtoon.

Toimintaympäristö

Vakuutustoiminta

Kansainvälinen taloudellinen tilanne vaikutti myös vakuutusmaksutulon kehitykseen vuonna 2008. Vahinkovakuutusyhtiöiden maksutulo on kuitenkin kasvanut vuoteen 2007 verrattuna, mutta maltillisesti. Kilpailu kiristyy edelleen finanssialan yhteenliittymien ja niiden kehittämien asiakasetujen myötä. Turva onnistui hyvin uusien asiakkaiden hankinnassa ja siten Turvan vakuutusmaksutulo kasvoi alan ennustettua keskiarvoa paremmin. Turva on kasvanut erityisesti omassa kohderyhmässään.

Vahinkovakuutusyhtiöiden korvausten kasvu pysyi maltillisena vuonna 2008. Vakuuttamisen ja korvauspalveluiden sujuvuuden parantaminen on yleinen kehityssuunta alalla ja myös Turvassa. Turvassa otettiin vuonna 2008 käyttöön useita asiakaspalvelua välittömästi tai tulevaisuudessa parantavia uudistuksia. Vakuutustoiminnan kannattavuus parani vuoteen 2007 verrattuna. Vakuutus- ja korvaustoiminnan organisaatioita muutettiin pienentämällä yksikköjä ja vahvistamalla siten esimiestyötä ja asiantuntevuutta yhden uuden vakuutuspäällikön ja yhden uuden korvauspäällikön nimittämisellä.

Sijoitusympäristö

Vuonna 2008 koettiin maailmanlaajuinen finanssimarkkinoiden kriisi, jonka mittasuhteet olivat ennennäkemättömät. Toisen vuosipuoliskon aikana kriisi vyöryi täydellä voimalla myös Euroopan rahoitusmarkkinoille. Monet eurooppalaiset pankit joutuivat talousvaikeuksiin ja osakekurssit laskivat kaikkialla. Julkisen vallan ja keskuspankkien laajat toimet vakauttivat tilannetta.

Finanssimarkkinoiden kriisi heijastui voimakkaasti myös Suomen rahoitusmarkkinoille. Osakemarkkinoilla kurssit jatkoivat laskuaan vuoden loppua kohti: reaalityöiden taantuma tai mahdollinen lama alkoivat loppuvuoden aikana näyttää todennäköisiltä.

Turvassa osakesijoitusten osuutta pienennettiin vuoden 2008 tammikuun alussa noin 9 prosentin tasolle. Vuoden aikana Suomessa toimiviin pankkeihin tehtyjen talletusten osuus nostettiin yli 20 prosenttiin sijoituksista. Kiinteistöjen vuokrausaste säilyi koko vuoden 100 prosentissa.

Suhdanneodotukset vuodelle 2009 ovat aikaisempaan verrattuna heikot: vuoden 2009 sijoitusympäristö tulee olemaan erityisen haastava.

Toiminnan kehittäminen

Asiakaspalvelu ja palvelukanavat

Vuoden 2008 aikana yksityishenkilöiden katkeamattoman omistaja-asiakassuhteen keston perustuvat omistaja-asiakasalennukset myönnettiin Turvassa seuraavasti:

- yli vuoden jatkuneet omistaja-asiakkuudet - 5 %
- yli 5 vuotta jatkuneet omistaja-asiakkuudet -7 %
- yli 10 vuotta jatkuneet omistaja-asiakkuudet -10 %.

Perheen nuoret saavat vanhempiensa alennusedut muuttaessaan omaan kotiin ja ottaessaan vakuutukset Turvasta kuuden kuukauden kuluessa muutostaan. Vuonna 2008 Turvan myöntämien omistaja-asiakasalennusten määrä ylitti 4,5 miljoonaa euroa.

Vuoden 2008 aikana Turvassa jatkettiin panostuksia asiakaspalveluun. Korvauspalveluihin rekrytoitiin uutta henkilöstöä.

Merkittävä ja asiakkaille näkyvin uudistus Turvan palvelukanavissa oli syksyllä 2007 avattu Mappi-verkkopalvelu. Palvelu mahdollistaa omien vakuutus- ja asiakastietojen katselun sekä eräiden tietojen muutokset ja yhteydenotot verkossa suojatun yhteyden kautta. Palvelu on otettu asiakaskunnassamme hyvin vastaan. Omistaja-asiakkaiden Mappi-verkkopalvelusopimuksia oli vuoden loppuun mennessä tehty yli 8300 kpl.

Palvelutoimistouudistusta jatkettiin ja toimintavuoden loppuun mennessä oli käytännössä kaikki Turvan palvelutoimistot uudistettu nykyisen yritysilmmeen mukaisiksi. Osassa pal-

velutoimistoja toteutettiin vaihdeuudistus, jonka myötä saimme puhelinpalvelun kontaktienhallintajärjestelmän käyttöön myös toimistoihin. Tämä mahdollistaa alueellisten resurssien joustavan käytön myös valtakunnallisessa puhelinpalvelussa vahvistaen samalla paikallista palvelutuotantoamme.

Vuoden loppupuolella aloitimme valmistelut Markkinointi ja asiakkuudet –yksikön kentän esimiestyön uudelleenorganisoinniksi. Suunnitelman mukaisesti tulemme luopumaan kentän aluejaosta ja siirrymme kanavaohjaukseen muodostamalla yhteyspäällikkö- ja asiakasneuvojakanavat. Tässä yhteydessä tulemme myös siirtämään puhelinpalvelun osaksi asiakasneuvojakanavaa. Muutoksella tavoittelemme kentän toimintatapojen yhtenäistämistä, esimiestyön tehostamista ja asiakaspalvelun roolin nostoa.

Järjestelmähankkeet

Tärkeimpiä vuonna 2008 valmistuneita järjestelmähankkeita olivat korvausjärjestelmäuudistuksen ensimmäisen vaiheen sekä paperittoman korvauskäsittelyn toteuttavan asiantuntijajärjestelmän käyttöönotto ajoneuvokorvauksissa. Turvan asiakkailleen tarjoamia verkkopalveluja kehitettiin laajasti useissa järjestelmähankkeissa, joiden käyttöönotot tapahtuivat vuonna 2008. Hallinnon tehokkuutta parannettiin mm. matkanhallinta-, toimistotilitys-, käyttöoikeushallinta- ja rekrytointijärjestelmien käyttöönotoilla.

Riskit ja epävarmuustekijät

Finanssialan kilpailutilanne muuttuu edelleen nopeasti. Turvan tulee jatkossakin kyetä vastaamaan asiakkaidensa tarpeisiin sekä palvelu-, tarjonta- ja hintakilpailuun palkansaajaperheiden ja heidän järjestöjensä asiakkuuksia tavoiteltaessa. Alhaisten sijoitustuottojen maailmassa vakuutustoiminnan kannattavuuden ja turvaavan sijoitustoiminnan vaatimukset kasvavat entisestään. Asiakasmäärien kasvun jatkuessa Turvan haasteena on ylläpitää korkeata palvelutasoa ja samanaikaisesti hallita liikekulujen kasvua ja kannattavuutta.

Vakuutusteknisen vastuuvelan keskeisimmät riskit liittyvät vakuutustuotteiden hinnoitteluun, inflaatioon, korkotason vaihteluun, jälleenvakuutukseen sekä kuolleisuudessa tapahtuviin muutoksiin. Sijoitustoimintaan liittyviä riskejä ovat mm. markkinariskit sekä luototappio- ja vastapuoliriskit. Vuoden 2009 riskit liittyvät erityisesti osakekurssien kehitykseen ja mahdollisiin kiinteistöjen arvojen muutoksiin. Operatiiviset riskit liittyvät mm. sisäisiin prosesseihin, henkilöstöön, järjestelmiin ja ulkoisiin tekijöihin. Turvan riskejä ja riskienhallintaa käsitellään tilinpäätöksen liitetiedoissa sivuilla 37-45.

Tulevaisuuden näkymät

Turva jatkaa panostustaan palkansaajaperheisiin ja liittosektoriin. Kohdentamisella pyritään saavuttamaan vaikeassakin taloustilanteessa hieman alan keskimääräistä kasvua suurempi vakuutusmaksutulon kasvu.

Vuoden 2009 liikekulusuhdetta rasittavat edelleen voimakkaat panostukset tietohallintoon ja henkilöstöön. Henkilöstön kehittäminen on yksi yhtiön painopistealue, mikä näkyy myös koulutusbudjetissa. Riittävä kouluttaminen ja osaamisen kehittäminen varmistavat uusien IT-järjestelmien käyttöönoton sellaisella tavalla, että järjestelmistä saavutetaan tavoitellut liiketoiminnan hyödyt.

Vuosi 2009 tulee olemaan sijoitustoiminnassa edelleen poikkeuksellinen vuosi. Raju

taantuma vaikuttaa merkittävästi osinkotuottoihin ja kiinteistöjen arvon tarkistamiseen myös kesken toimintavuoden on valmistauduttava. Taantuman ja sen vaikutusten odotetaan jatkuvan myös vuonna 2010.

EMOYHTIÖN TULOKSEN MUODOSTUMINEN

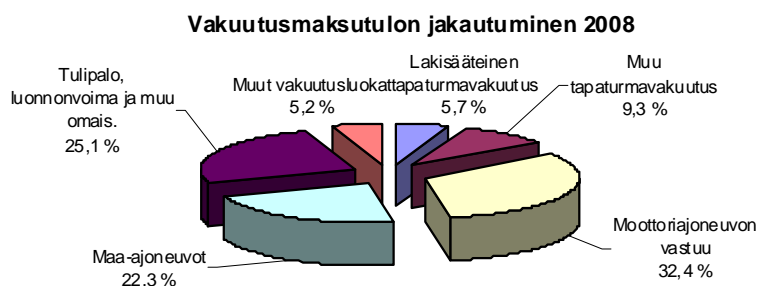
Vakuutustoiminta

Vakuutusten myynti ja vakuutusmaksutulo

Vahinkovakuutusten uusmyynti vuonna 2008 oli yhteensä 17,8 miljoonaa euroa, joka on 1 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Myynnin ensisijaisena kohderyhmänä olivat pal-kansaaajaperheet. Turva myy omien vahinkovakuutus tuotteidensa lisäksi Tapiola-ryhmän henki- ja eläkevakuutus tuotteita. Loppuvuodesta 2008 henkivakuutusmyynti lähti selvään kasvuun Turvan asiakkaille räätälöidyn Henkikulta-tuotteen lanseerauksen myötä.

Vuonna 2008 Turvan vakuutusmaksutulo kasvoi 5,5 prosenttia. Vakuutusmaksutulon ensivakuutuksen osuus 67,6 miljoonaa euroa jakautui vakuutuslajeille seuraavasti:

	2008 Milj. €	2007 Milj. €	+/- %
Lakisääteinen tapaturmavakuutus	3,8	4,2	-9,5
Muu tapaturmavakuutus	6,3	5,7	10,9
Mootoriajoneuvon vastuu	21,9	20,7	6,1
Maa-ajoneuvot	15,1	13,7	10,1
Tulipalo, luonnonvoima ja muu omais.	17,0	16,1	5,8
Muut vakuutusluokat	3,5	3,8	-7,5
Yhteensä	67,6	64,1	5,5

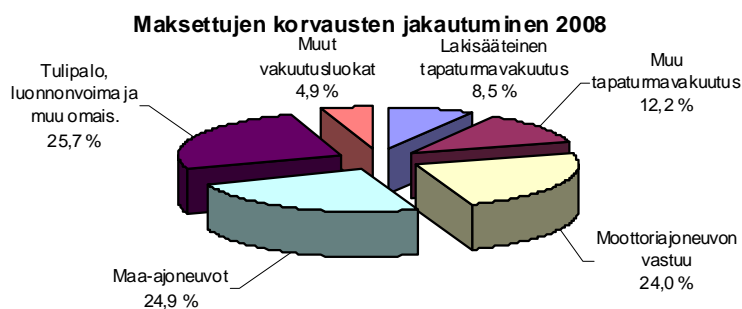
Vuonna 2008 tariffikorotusten vaikutus vakuutusmaksutulon kasvuun oli vähäinen, yhteensä noin 1,5 prosenttia.

Korvauskulut

Tuloslaskelman maksetut korvaukset vuonna 2008 olivat 43,5 miljoonaa euroa, jossa oli 9,2 % kasvua edelliseen vuoteen verrattuna. Vahinkosuhte oli edellistä vuotta matalampi 76,7 prosenttia (80,3 %).

Ensivakuutuksen maksetut korvaukset ennen jälleenvakuuttajien osuutta jakaantuivat vakuutuslajeille seuraavasti:

	2008 Milj. €	2007 Milj. €	+/- %
Lakisääteinen tapaturmavakuutus	3,7	3,5	4,4
Muu tapaturmavakuutus	5,3	4,5	16,8
Moottoriajoneuvon vastuu	10,4	9,8	5,3
Maa-ajoneuvot	10,7	9,9	9,1
Tulipalo, luonnonvoima ja muu omais.	11,1	9,8	13,7
Muut vakuutusluokat	2,1	2,2	-3,0
Yhteensä	43,2	39,6	9,1

Vuonna 2008 tarkistettiin korvausvastuun laskentaperusteet kaikissa vahinkovakuutusluokissa. Laskuperustemuutokset lisäsivät korvausvastuuta maa-ajoneuvovakuutuksissa 0,3 miljoonaa euroa ja oikeusturvavakuutuksissa 0,1 miljoonaa euroa. Korvausvastuun perustemuutoksilla turvataan asiakkaiden etuja pitkällä aikavälillä.

Jälleenvakuutus

Vuoden 2008 aikana jälleenvakuutussuojaan ei tehty merkittäviä rakenteellisia muutoksia. Menevän jälleenvakuutuksen tulos vuonna 2008 oli yhteensä 1,0 miljoonaa euroa (0,6 milj. euroa) jälleenvakuuttajan hyväksi.

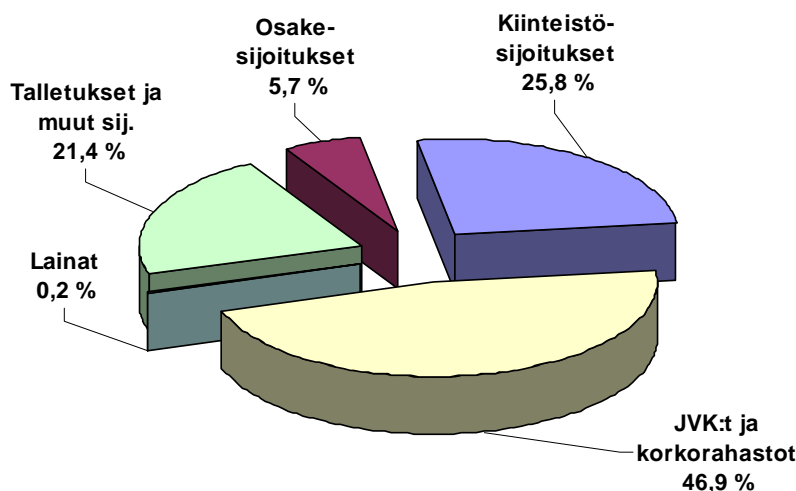
Sijoitustoiminta

Sijoitusten jakauma

Vuoden 2008 lopussa talletusten osuus käyvin arvoin lasketuista sijoituksista oli 21,4 prosenttia (8,8 %). Joukkovelkakirjalainojen ja korkorahastojen osuus oli 46,9 prosenttia (53,3 %). Valtioiden lainojen osuus tästä oli noin 88 prosenttia, yritysriskillisten lainojen osuus oli 6 prosenttia ja korkorahastojen osuus 6 prosenttia. Vuonna 2008 hallitus teki päätöksen uusien asiakas- ja henkilökuntalainojen myöntämisen lopettamisesta; Turvan laina-asiakkaat ohjataan jatkossa Tapiola Pankin asiakkaiksi. Lainojen osuus vuoden lopussa oli 0,2 % sijoituksista.

Kiinteistösijoitusten osuus pysyi ennallaan ja oli 25,8 prosenttia. Kiinteistösijoituksista sijoituskäytössä oli 72 prosenttia ja oman liiketoiminnan käytössä oli 28 prosenttia. Osakesijoitusten osuus vuoden lopussa oli 5,7 prosenttia (10,8 %). Sijoitusten jakauma käyvin arvoin oli 31.12.2008 seuraava:

Sijoitusten 114,0 m€ jakauma 31.12.2008 (%)

Sijoitustoiminnan nettotuotto

Sijoitustoiminnan tilinpäätöstuotot olivat 7,1 miljoonaa euroa (7,9 milj. e). Korkotuotot olivat yhteensä 3,2 miljoonaa euroa (2,5 milj. e), osinkotuotot olivat 0,6 miljoonaa euroa (1,0 milj. e) sekä myyntivoitot 0,9 miljoonaa euroa (2,1 milj. e). Vuokratuotot olivat 1,9 miljoonaa euroa (1,9 milj. e).

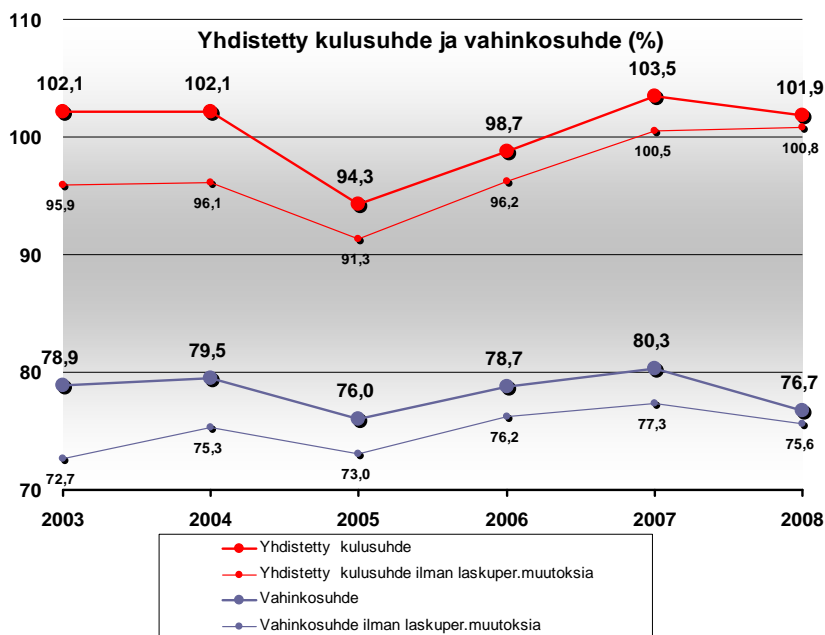
Sijoitustoiminnan kulut olivat yhteensä 5,0 miljoonaa euroa (1,9 milj. e). Sijoitustoiminnan kuluihin sisältyi arvonalennuksia suoriin pörssiosakkeisiin yhteensä 0,8 miljoonaa euroa, osakerahastoihin yhteensä 1,7 miljoonaa euroa ja pääomarahastoihin yhteensä 0,6 miljoonaa euroa. Sijoitustoiminnan nettotuotoksi vuonna 2008 muodostui 2,1 miljoonaa euroa (6,0 milj. e).

Käyvin arvoin tarkasteltuna Turvan sijoitusomaisuus ilman oman liiketoiminnan käytössä olevia kiinteistöjä tuotti 1,2 prosenttia (5,3 %). Jos mukaan lasketaan oman liiketoiminnan käytössä olevat kiinteistöt, saadaan vuoden 2008 sijoitustoiminnan nettotuotoksi sitoutuneelle pääomalle 1,1 prosenttia (4,9 %). Sijoitustoiminnassa varainhoito on ulkoistettu vuokraustoiminnan ja lainojen hoitoa sekä pääosin talletuksia lukuun ottamatta.

Liikekulut, vakuutustekninen kate ja yhdistetty kulusuhde

Varsinaisen toiminnan liikekulut ennen toimintokohtaisia siirtoja ja jälleenvakuutuksen palkkioita olivat 23,2 miljoonaa euroa (20,2 milj. e), eli kasvua edelliseen vuoteen oli 15,1 prosenttia. Tuloslaskelman liikekulut vuonna 2008 olivat 9,6 miljoonaa euroa (8,2 milj. e) ja tuloslaskelman liikekulusuhteeksi muodostui näin 25,2 % (23,2 %). Liikekulujen määrää lisäsivät asiakaspalvelun parantamiseksi toteutetut järjestelmähankkeet sekä henkilöstöresurssien lisääminen etenkin korvauspalveluissa.

Vuoden 2008 vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta oli -0,7 miljoonaa euroa (-1,3 milj. e) ja yhdistetty kulusuhde oli 101,9 % (103,5 %). Ilman korvausvastuun laskuperustemuutoksia laskettu yhdistetty kulusuhde oli 100,8 % (100,5 %). Vahinkosuhteen ja yhdistetyn kulusuhteen kehitys on esitetty seuraavassa kaaviossa:

Vakavaraisuus

Vuoden 2008 lopussa vakavaraisuuspääoma oli 3-kertainen määräysten mukaiseen tavoiterajaan verrattuna. Toimintapääoma oli 20,8 miljoonaa euroa (22,8 milj. e) ja toimintapääoman vähimmäismäärä 7,4 miljoonaa euroa. Tasoitusmäärä vahvistui 1,0 miljoonalla eurolla ja oli vuoden lopussa 11,7 miljoonaa euroa. Vakavaraisuuspääoma yhteensä oli 32,5 miljoonaa euroa (33,5 milj. e), ja vastuunkantokyky oli 85 prosenttia (95 %).

KONSERNI

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Turvan konserniin kuuluu emoyhtiön lisäksi viisi kiinteistö-osakeyhtiötä ja kaksi asunto-osakeyhtiötä. Konsernitilinpäätöksen luvut eivät olennaisesti poikkea emoyhtiön tilinpäätöksen luvuista.

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Tapiola on Turvan emoyhtiö.

YHTEISKUNTAVASTUU

Sosiaalinen ja taloudellinen vastuu

Vahinkovakuutusyhtiöillä on merkittävä yhteiskunnallinen tehtävä lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ja liikennevakuutuksen toteuttajana. Lisäksi vakuutusyhtiöt tarjoavat asiakkailleen vakuutus tuotteita, jotka täydentävät yhteiskunnan tarjoamaa sosiaaliturvaa ja ammattiliittojen jäsenilleen tarjoamaa turvaa.

Turva on keskinäinen vakuutusyhtiö, jonka toiminnan tarkoitus on huolehtia omistaja-asiakkaidensa taloudellisesta turvallisuudesta järjestämällä heille vahinko-, henki- ja eläkevakuutus turva sekä sijoitus- ja pankkipalvelut Turvan kautta. Turvan vahinkovakuutus tuotteet suunnitellaan asiakaslähtöisesti; tuotekehityksellä pyritään vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin myös ympäristön muuttuessa.

Turvan vuorovaikutus sidosryhmien kanssa perustuu yhteiseen arvopohjaan ja historiaan pohjaavaan kumppanuuteen sekä sidosryhmien ja niiden jäsenten taloudellisen turvan toteuttamiseen. Turva tekee yhteistyötä ja käy jatkuvaa vuoropuhelua mm. laajoja kansalaispiirejä edustavien ammattijärjestöjen kanssa. Tämä konkretisoituu Turvan hallinnossa ja päätöksenteossa, jossa sidosryhmät ovat edustettuina.

Turvalla on käytössä avainlipputunnus. Tunnus kertoo, että Turvan tuotteet ja palvelu ovat kotimaisia. Avainlipputunnuksen käyttöoikeuden myöntää Suomalaisen Työn Liiton alkuperämerkkitoimikunta.

Turvan sijoitusomaisuuden tehtävä on turvata omistaja-asiakkaiden, korvauksensaajien ja takuupääomanomistajien taloudellisten oikeuksien toteutuminen. Sijoitustoiminnan strateginen painopiste on sijoitusten turvaavuudessa; sijoitustoiminnassa pyritään varmistamaan hyvä ja tasainen tuotto pääomariskejä välttämällä. Sijoitusomaisuudessa kotimaisten ja eurooppalaisten sijoituskohteiden osuus on korkea. Sijoituskohteet pyritään valitsemaan siten, että niiden eettiset arvot ovat linjassa Turvan arvojen ja toimintaperiaatteiden kanssa.

Taloudellinen kannattavuus keskinäisessä yhtiössä tarkoittaa yhtiön vakavaraisuuden ylläpitämistä ja omistajien tuotto- ja palveluodotusten täyttämistä. Riittävä vastuunkantokyky varmistaa, että vakuutusyhtiö säilyttää toimintakykynsä ja selviytyy vastuistaan talouden suhdanteiden vaihtelusta huolimatta.

Hyvän tuloskehityksen seurauksena Turvan vakavaraisuus on kehittynyt 2000-luvulla myönteisesti. Vuonna 2008 kansainvälinen taloustilanne heikkeni erittäin nopeasti ja voimakkaasti. Tästä huolimatta Turvan vakavaraisuus säilyi hyvällä tasolla. Pidemmällä aikavälillä vastuunkantokykyä pyritään edelleen vahvistamaan. Vakavaraisuuden kehittyminen ja onnistunut riskienhallinta mahdollistavat omistaja-asiakasetujen kehittämisen parempana palveluna ja vakuutusturvaan ja vakuutusmaksuihin liittyvinä asiakasetuina.

Ympäristö

Turvalla on ympäristöohjelma, jossa on määritelty tavoitteet, periaatteet ja tärkeimmät käytännön toimenpiteet ympäristöstä huolehtimiselle. Tavoitteena on minimoida Turvan toiminnasta aiheutuvat haitalliset ympäristövaikutukset ja säästää energiaa, tehostaa syntyvien jätteiden kierrätystä, varmistaa ongelmajätteiden asianmukainen talteenotto ja käsittely sekä edistää ympäristöystävällisten ratkaisujen suosimista laite-, materiaali- ja palveluhankinnoissa.

Turvan toimintaa ohjaa kolme periaatetta, joiden mukaan: 1) Turva noudattaa kaikkia ympäristön suojelemiseksi annettuja lakeja, viranomais määräyksiä ja muita normeja, 2) ympäristönäkökohdat tulee ottaa huomioon kaikessa toiminnan suunnittelussa ja päätöksenteossa ja 3) koko Turvan henkilöstön on tiedostettava vastuunsa ympäristöohjelman toteutumisesta.

HENKILÖSTÖ

Henkilöstön saatavuuden ja pysyvyyden varmistaminen on ollut painopistealue. Onnistumista rekrytoinnissa on tuettu mm. kehittämällä lisäämällä tukea esimiehille rekrytoinnissa ja ottamalla käyttöön uusi rekrytointijärjestelmä. Turvan palkkauksen kilpailukykyä on selvitetty mm. Hay-vaativuusarviointien avulla. Vakuutusalan työehtosopimukseen

liittyvä palkkakeskustelumalli on otettu käyttöön ja siihen liittyen on toteutettu laajoja koulutuksia ja toimintatapojen kehittämistä.

Työhyvinvoinnin lisääminen on edelleen ollut painopistealue. Toimenpiteet on toteutettu vuosittain vahvistettavan työhyvinvointisuunnitelman mukaan. Suunnitelma on valmisteltu yhdessä henkilöstön kanssa. Henkilöstön osaaminen on tärkeä kilpailutekijä. Sisäistä koulutustarjontaa on lisätty ja ulkoisen koulutustarjonnan käyttöä helpotettu mm. verkostoitumalla muiden alueen yritysten kanssa Tampere Business Campuksen kautta.

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä sekä henkilöstölle maksetut palkat ja palkkiot olivat vuonna 2008 ja kahtena edellisenä vuonna seuraavat:

	2008	2007	2006
keskimääräinen lukumäärä	198	191	186
palkat ja palkkiot (1000 e)	7 583	6 712	6 192

Vuoden 2008 aikana rekrytoitiin uusia vakituisia työntekijöitä yhteensä 17. Henkilökunnasta määräaikaisia oli vuoden lopussa yhteensä 8. Turvan koko henkilöstö on kannustavan palkkauksen piirissä; suurimmalla osalla henkilöstöstä kannustepalkkiosta osa perustuu Turvan tulokseen.

Toimitusjohtajille ja heidän sijaisilleen maksetut palkat ja palkkiot sekä hallinnolle maksetut palkkiot on esitetty tilinpäätöksen liitetiedoissa.

YHTIÖN HALLINTO

Vakuutusnottajat ja takuupääoman omistajat ovat Keskinäisen Vakuutusyhtiön Turvan osakkaita eli omistajia. Osakkaat pääsevät yhtiökokouksessa vaikuttamaan Turvan päätöksentekoon, ja lisäksi asiakkailta on omistaja-asiakkuuteen perustuvia etuisuuksia. Turvan takuupääoman omistajia ovat muun muassa SAK, 13 ammattiliittoa, kaksi työväenyhteisöä ja Tapiola-ryhmä. Turvan takuupääoman määrä on 7.655.914,41 euroa ja takuupääoman osuuksien lukumäärä on 4552 osuutta.

Vakuutusnottajilla ja takuupääoman omistajilla on oikeus vaikuttaa ja käyttää päätösvaltaa yhtiökokouksessa, joka on ylin päätösvaltaa käyttävä elin. Yhtiökokous mm. vahvistaa tuloslaskelman ja taseen, päättää voiton tai tappion käyttämisestä, päättää vastuuvapaudesta hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenille sekä toimitusjohtajalle sekä valitsee hallintoneuvoston jäsenet ja tilintarkastajat. Varsinainen yhtiökokous pidetään keran vuodessa, yleensä toukokuussa. Kutsu yhtiökokoukseen julkaistaan hallituksen päättämissä sanomalehdissä.

Hallintoneuvoston tehtävänä on mm. valvoa Turvan hallintoa. Lisäksi hallintoneuvosto valitsee ja vapauttaa hallituksen jäsenet. Yhtiökokous valitsee hallintoneuvoston jäsenet kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Jäsenistä on vuosittain erovuorossa kolmasosa tai sitä lähinnä vastaava määrä. Tällä hetkellä hallintoneuvoston jäsenmäärä on 32. Hallintoneuvoston jäsenistä useat ovat ammattiliittojen edustajia. Hallintoneuvoston kokoonpano on esitetty tilinpäätöksen sivulla 53.

Hallituksen tehtävänä on huolehtia Turvan hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Hallitus mm. päättää Turvan strategiasta, toimintasuunnitelmista ja budjetista. Hallintoneuvosto valitsee hallitukseen kalenterivuodeksi kerrallaan kahdeksan jä-

sentä sekä yhden henkilökohtaisen varajäsenen.

Hallituksen kokoonpano vuonna 2008 oli seuraava:

- Jarkko Eloranta, toimialajohtaja, Helsinki
- Juhani Heiskanen, yhtiöryhmän johtaja, Espoo (30.4.2008 asti)
- Harri Lauslahti, toimitusjohtaja, Kauniainen (varajäsen 30.4.2008 saakka, varsinainen jäsen 1.5.2008 alkaen)
- Marja-Leena Lehtimäki, toimistopäällikkö, Helsinki
- Pekka Palola, johtaja, Tampere
- Jari Saine, yhtiöryhmän johtaja, Helsinki
- Heikki Salonen, järjestöpäällikkö, Helsinki
- Kyösti Suokas, II puheenjohtaja, Helsinki
- Heikki Venho, sijoitusjohtaja, Espoo

Hallituksen puheenjohtajana toimi Heikki Salonen sekä varapuheenjohtajana 30.4.2008 saakka Juhani Heiskanen ja 1.5.2008 alkaen Jari Saine.

Ylimpään johtoon kuului vuoden 2008 lopussa toimitusjohtaja, varatoimitusjohtaja ja neljä johtajaa. He muodostivat Turvan johtoryhmän. Johtoryhmä mm. valmistelee asioita hallituksen päätettäväksi ja valvoo päätösten toteutumista. Lisäksi johtoryhmä päättää työjärjestyksensä mukaisesti erikseen mainituista asioista, kuten mm. vakuutusehdoista ja tariffeista.

Vuoden 2008 aikana Turvan johtoryhmä on uudistunut voimakkaasti. KTM Minna Metsälä aloitti toimitusjohtajana 1.6.2008, jonka jälkeen Seppo Salisma toimi Senior Advisorina eläkkeelle jäämiseensä asti. Vakuutuksista ja korvauksista vastaavana johtajana on vuoden alusta lähtien toiminut VT Jussi Ilveskoski pitkäaikaisen johtajan Veikko Sillanpään jäätyä eläkkeelle 1.7.2008. Myynnistä ja markkinoinnista vastaavana johtajana aloitti vuoden alussa ekonomi Eija Räsänen. Hallinnosta ja taloudesta vastaava johtaja Ismo Salminen nimitettiin varatoimitusjohtajaksi 1.5.2008 alkaen.

Johtoryhmä jatkoi uudistumistaan ja 1.9. nimitettiin Sijoituksista ja laskennasta vastaavaksi johtajaksi FM, arkkitehti Timo Laukas, joka on aikaisemmin toiminut Turvassa laskentapäällikkönä. Yhteiskuntasuhteista ja viestinnästä vastaavaksi johtajaksi nimitettiin Kansan Uutisten päätoimittajan tehtävästä Janne Mäkinen. Johdon uudella rakenteella on tavoiteltu onnistumista sekä vakuutus- että sijoitustoiminnassa sekä riittävää liittosektorin tuntemusta.

Turvalla on yhteensä 19 aluetoimikuntaa eri puolilla maata. Niissä on jäseniä yhteensä noin 150. Aluetoimikuntien jäsenet ovat asiakkaiden edustajia. Valtaosa heistä on järjestöaktiiveja.

HALLITUKSEN VOITONJAKOEHDOTUS

Emoyhtiön tilikauden voitto oli 422.207,45 euroa. Tilikauden päättyessä emoyhtiön voittonjakokelpoiset varat olivat 10.793.577,39 euroa. Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että tilikauden voitosta maksetaan takuupääoman omistajille korkoa 3,5 % eli 267.957,03 euroa ja 154.250,42 euroa siirretään voittovarojen tilille omaan pääomaan.

TULOSLASKELMA

1.1. - 31.12.2008

1.1. - 31.12.2007

VAKUUTUSMAKSUTUOTOT

Vakuutusmaksutulo	67 894 707,36	64 358 917,19
Jälleenvakuuttajien osuus	-28 251 794,93	-26 841 601,00
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-1 510 937,00	-2 133 779,00
Jälleenvakuuttajien osuus	-57 833,00	15 880,00
Vakuutusmaksutuotot	<u>38 074 142,43</u>	<u>35 399 417,19</u>

KORVAUSKULUT

Maksetut korvaukset	-43 454 917,52	-39 796 542,96
Jälleenvakuuttajien osuus	17 985 018,00	17 611 996,00
Korvausvastuun muutos	-4 203 341,00	-6 975 090,00
Jälleenvakuuttajien osuus	471 462,00	746 345,00
Korvauskulut	<u>-29 201 778,52</u>	<u>-28 413 291,96</u>

YHTEISTAKUUERÄN MUUTOS

	-36 746,00	-42 735,00
--	------------	------------

LIIEKULUT

	<u>-9 578 903,92</u>	<u>-8 215 339,90</u>
--	----------------------	----------------------

VAKUUTUSTEKNINEN KATE/TULOS ENNEN TASOITUSMÄÄRÄN MUUTOSTA

	-743 286,01	-1 271 949,67
--	-------------	---------------

TASOITUSMÄÄRÄN MUUTOS VAKUUTUSTEKNINEN KATE/TULOS

	<u>-978 765,00</u>	<u>60 386,00</u>
	-1 722 051,01	-1 211 563,67

SIJOITUSTOIMINTA

Sijoitustoiminnan tuotot	7 128 592,98	7 927 549,92
Sijoitustoiminnan kulut	-5 009 969,43	-1 898 220,17
Sijoitustoiminnan nettotuotto	<u>2 118 623,55</u>	<u>6 029 329,75</u>

MUUT TUOTOT JA KULUT

Muut tuotot	295 491,22	141 209,63
Muut kulut	-7 131,26	-34 765,76
Muut tuotot ja kulut	<u>288 359,96</u>	<u>106 443,87</u>

VOITTO ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA

	684 932,50	4 924 209,95
--	------------	--------------

TILINPÄÄTÖSSIIRROT

Poistoeron muutos	-124 537,82	-104 890,78
-------------------	-------------	-------------

TULOVEROT

Tilikauden ja aikaisempien tilikausien verot	-137 018,88	-1 376 753,39
Laskennalliset verot	-1 168,35	114 566,40

TILIKAUDEN VOITTO

	<u><u>422 207,45</u></u>	<u><u>3 557 132,18</u></u>
--	--------------------------	----------------------------

TASE

31.12.2008

31.12.2007

VASTAAVAA

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Aineettomat oikeudet	454 880,63	12 923,03
Muut pitkävaikutteiset menot	4 136 561,22	3 192 132,05
Aineettomat hyödykkeet	4 591 441,85	3 205 055,08

SJOITUKSET

Kiinteistösijoitukset		
Kiinteistöt ja kiint.osakk.	24 565 637,28	23 499 464,10
Lainasaamiset kons.yrit.	155 100,99	1 341 722,57
Kiinteistösijoitukset	24 720 738,27	24 841 186,67
Muut sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	9 310 420,33	16 864 964,36
Rahoitusmarkkinavälineet	48 889 856,99	51 293 091,61
Kiinnelainasaamiset	18 715,50	16 233,64
Muut lainasaamiset	44 991,90	124 831,46
Talletukset	24 400 000,00	9 040 000,00
Muut sijoitukset	82 663 984,72	77 339 121,07
Jälleenvak.talletesaamiset		
Jälleenvakuutustalletteet	41 566,90	41 694,05
Sijoitukset	107 426 289,89	102 222 001,79

SAAMISET

Ensivakuutustoiminnasta	13 659 348,62	13 645 986,25
Jälleenvakuutustoiminnasta	735 296,25	851 798,86
Muut saamiset	1 870 425,51	1 841 470,06
Laskennallinen verosaaminen	113 398,05	114 566,40
Saamiset	16 378 468,43	16 453 821,57

MUU OMAISUUS

Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	1 280 447,17	921 673,26
Aineelliset hyödykkeet	1 280 447,17	921 673,26
Rahat ja pankkisaamiset	1 993 330,13	2 607 685,73
Muu omaisuus	159 045,63	159 045,63
Muu omaisuus	3 432 822,93	3 688 404,62

SIIRTOSAAMISET

Korot ja vuokrat	1 727 040,39	1 301 180,98
Muut siirtosaamiset	370 372,72	389 928,67
Siirtosaamiset	2 097 413,11	1 691 109,65

VASTAAVAA YHTEENSÄ

133 926 436,21

127 260 392,71

TASE

31.12.2008

31.12.2007

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA

Pohjarahasto	504 563,78	504 563,78
Takuupääoma	7 655 914,41	7 655 914,41
Ylikurssirahasto	7 871,19	7 871,19
Muut rahastot	50 000,00	50 000,00
Ed.tilikausien voitto	10 321 369,94	7 070 474,35
Tilikauden voitto	422 207,45	3 557 132,18
Oma pääoma	18 961 926,77	18 845 955,91

TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ

Poistoero	229 428,60	104 942,59
-----------	-------------------	-------------------

VAKUUTUSTEKNINEN VASTUUVELKA

Vakuutusmaksuvastuu	26 225 101,00	24 714 164,00
Jälleenvakuuttajien osuus	-90 326,00	-148 159,00
Korvausvastuu	76 355 127,00	72 151 786,00
Jälleenvakuuttajien osuus	-6 618 732,00	-6 147 270,00
Tasointusmäärä	11 655 018,00	10 676 253,00
Yhteistakuuerä	1 328 822,00	1 292 076,00
Vakuutustekninen vastuovelka	108 855 010,00	102 538 850,00

VELAT

Ensivakuutustoiminnasta	576 532,35	399 605,34
Jälleenvakuutustoiminnasta	986 011,31	874 003,72
Muut velat	2 721 502,50	2 894 126,57
Velat	4 284 046,16	4 167 735,63

SIIRTOVELAT

Siirtovelat	1 596 024,68	1 602 908,58
-------------	---------------------	---------------------

VASTATTAVAA YHTEENSÄ

	133 926 436,21	127 260 392,71
--	-----------------------	-----------------------

RAHOITUSLASKELMA	31.12.2008	31.12.2007
Liiketoiminnan rahavirta		
Voitto varsinaisesta toiminnasta/ voitto ennen satunnaisia eriä	684 932,50	4 924 209,95
Oikaisut		
Vakuutusteknisen vastuuvelan muutos	6 316 160,00	8 328 993,00
Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonkorotukset	2 867 311,77	-38 963,56
Suunnitelman mukaiset poistot	640 918,67	555 774,86
Muut oikaisut	-792 907,91	-2 038 750,02
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	<u>9 716 415,03</u>	<u>11 731 264,23</u>
Käyttöpääoman muutos:		
Lyhytaikaisten korottomien liike- saamisten lisäys(-)/vähennys(+)	-330 950,32	-2 662 139,51
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys(+)/vähennys(-)	<u>109 426,63</u>	<u>-371 939,46</u>
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	<u>9 494 891,34</u>	<u>8 697 185,26</u>
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	187 337,37	190 520,43
Maksetut välittömät verot	-137 018,88	-1 376 753,39
Rahavirta ennen satunnaisia eriä	<u>9 545 209,83</u>	<u>7 510 952,30</u>
Liiketoiminnan rahavirta	<u>9 545 209,83</u>	<u>7 510 952,30</u>
Investointien rahavirta		
Investoinnit sijoituksiin(pl.rahavarat)	-8 080 401,00	-6 426 660,88
Luovutustulot sijoituksista (pl.rahavarat)	604 402,19	1 962 795,99
Aineettomien ja aineellisten hyödyk- keiden sekä muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot (netto)	-2 377 330,03	-2 298 654,32
Investointien rahavirta	<u>-9 853 328,84</u>	<u>-6 762 519,21</u>
Rahoituksen rahavirta		
Maksetut takuupääoman korot	-306 236,59	-306 236,59
Rahoituksen rahavirta	<u>-306 236,59</u>	<u>-306 236,59</u>
Rahavarojen muutos	<u>-614 355,60</u>	<u>442 196,50</u>
Rahavarat tilikauden alussa	2 607 685,73	2 165 489,53
Rahavarat tilikauden lopussa	1 993 330,13	2 607 685,73
	-614 355,60	442 196,20

TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT**VAKUUTUSMAKSUTULO**

	31.12.2008	31.12.2007
Vahinkovakuutus		
Ensivakuutus		
Kotimaasta	67 648 124,16	64 134 506,58
ETA valtiosta		
Muista valtioista		
Jälleenvakuutus	<u>246 583,20</u>	<u>224 410,61</u>
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	67 894 707,36	64 358 917,19

VAKUUTUSMAKSUTULOSTA VÄHENNETYT ERÄT

	31.12.2008	31.12.2007
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	673 057,44	860 074,58
Jakojärjestelmämaksut	2 919 287,02	2 855 835,53
Vakuutusmaksuvero	13 072 847,58	12 047 752,60
Palosuojelumaksu	157 505,00	149 308,00
Liikenneturvallisuusmaksu	223 017,55	204 145,00
Työturvallisuusmaksu	<u>62 813,33</u>	<u>73 913,05</u>
	17 108 527,92	16 191 031,53

KOKONAISLIIKEKULUT TOIMINNOITTAIN

	31.12.2008	31.12.2007
Maksetut korvaukset	4 289 206,23	3 623 967,38
Liikekulut	9 578 903,92	8 215 339,90
Sijoitustoiminnan hoitokulut	<u>508 307,48</u>	<u>463 400,30</u>
Yhteensä	14 376 417,63	12 302 707,58

TULOSLASKELMAN ERÄ LIIKEKULUT

	31.12.2008	31.12.2007
Vakuutusten hankintamenot		
Ensivakuutuksen palkkiot	2 941 099,00	2 714 499,51
Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot	1 425,76	2 293,10
Muut vakuutusten hankintamenot	5 972 423,49	8 914 948,25
Vakuutusten hoitokulut	4 683 129,52	5 371 571,80
Hallintokulut	4 816 469,15	8 088 364,41
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot (-)	<u>-8 835 643,00</u>	<u>3 858 768,92</u>
Yhteensä	9 578 903,92	8 215 339,90

VAHINKOVAKUUTUKSEN VAKUUTUSLUOKKARYHMÄKOHTAINEN TULOS

	Vakuutus- maksutulo ennen jv:n osuutta	Vakuutus- maksutuotot ennen jv:n osuutta	Korvaus- kulut ennen jv:n osuutta	Liikekulut ennen jv:n palkkioita ja voitto-os.	Jälleen- vakuuttajien osuus	Vakuutustekninen kate ennen yhteistakuuerän ja tas.määrän muutosta
Ensivakuutus						
Lakisääteinen tapaturma						
2008	3 839 293,12	3 838 650,12	-3 896 748,93	-955 977,49	435 632,74	-578 443,56
2007	4 243 015,03	4 245 563,03	-3 876 831,28	-757 845,66	252 721,70	-136 392,21
2006	4 829 972,55	4 831 668,55	-5 113 509,85	-674 913,02	425 966,64	-530 787,68
Muu tapaturma ja sairaus						
2008	6 295 434,81	6 128 766,81	-5 809 866,94	-2 703 559,42	241 551,51	-2 143 108,04
2007	5 676 310,25	5 533 578,25	-5 931 986,90	-2 380 725,99	90 529,67	-2 688 604,97
2006	5 225 619,60	5 241 730,60	-5 165 940,51	-2 098 355,45	102 417,77	-1 920 147,59
Moottoriajoneuvon vastuu						
2008	21 925 278,74	21 483 463,74	-13 463 337,12	-4 544 540,86	-835 186,09	2 640 399,67
2007	20 657 774,66	19 661 972,66	-13 301 913,15	-3 931 055,14	-751 210,07	1 677 794,30
2006	20 048 474,16	19 427 585,16	-15 278 365,19	-3 570 505,97	-425 937,48	152 776,52
Maa-ajoneuvo						
2008	15 071 263,55	14 515 861,55	-11 194 064,13	-4 276 852,46	239 191,39	-715 863,65
2007	13 683 526,15	13 080 199,15	-9 969 797,94	-3 756 674,02	219 281,76	-426 991,05
2006	12 175 677,40	11 806 348,40	-8 163 725,13	-3 258 707,12	58 426,13	442 342,28
Palo- ja muu omaisuusvahinko						
2008	16 980 296,88	16 608 008,88	-10 582 497,63	-5 123 943,36	-1 093 527,58	-191 959,68
2007	16 051 511,96	15 720 662,96	-10 678 403,09	-4 527 903,66	-455 359,67	58 996,54
2006	15 225 520,16	14 996 384,16	-7 721 676,52	-4 070 673,30	-1 406 312,96	1 797 721,38
Muu ensivakuutus						
2008	3 536 557,07	3 562 436,07	-2 408 132,50	-781 676,51	-55 727,04	316 900,02
2007	3 822 368,53	3 758 751,53	-2 675 968,10	-705 662,98	-19 167,93	357 952,52
2006	3 103 292,99	3 012 851,99	-1 566 720,26	-671 632,39	-310 790,38	463 708,96
Ensivakuutus yhteensä						
2008	67 648 124,16	66 137 187,16	-47 354 647,25	-18 386 550,09	-1 068 065,06	-672 075,24
2007	64 134 506,58	62 000 727,58	-46 434 900,46	-16 059 867,45	-663 204,54	-1 157 244,87
2006	60 608 556,86	59 316 568,86	-43 009 937,46	-14 344 787,25	-1 556 230,28	405 613,87
Jälleenvakuutus						
2008	246 583,20	246 583,20	-303 611,27	-27 996,83	50 560,13	-34 464,77
2007	224 410,61	224 410,61	-336 732,50	-25 437,45	65 789,54	-71 969,80
2006	156 974,72	156 974,72	-98 898,21	-29 901,72	-3 437,72	24 737,07
Yhteensä						
2008	67 894 707,36	66 383 770,36	-47 658 258,52	-18 414 546,92	-1 017 504,94	-706 540,01
2007	64 358 917,19	62 225 138,19	-46 771 632,96	-16 085 304,90	-597 415,00	-1 229 214,67
2006	60 765 531,58	59 473 543,58	-43 108 835,67	-14 374 688,97	-1 559 668,00	430 350,93
Yhteistakuuerän muutos						
2008						-36 746,00
2007						-42 735,00
2006						-42 061,00
Tasotusmäärän muutos						
2008						-978 765,00
2007						60 386,00
2006						-960 168,00
Vakuutustekninen kate						
2008						-1 722 051,01
2007						-1 211 563,67
2006						-571 878,07

SIJOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTON ERITTELY

	31.12.2008	31.12.2007
SIJOITUSTOIMINNAN TUOTOT		
Tuotot kiinteistösijoituksista		
Korkotuotot	223,39	6,57
Muut tuotot	1 938 705,25	1 916 002,22
	<u>1 938 928,64</u>	<u>1 916 008,79</u>
Tuotot muista sijoituksista		
Osinkotuotot	636 538,39	1 021 758,71
Korkotuotot		
Konserniyrityksiltä	71 341,98	83 853,84
Muilta	3 231 807,39	2 522 241,84
Muut tuotot	16 677,75	14 451,25
	<u>3 956 365,51</u>	<u>3 642 305,64</u>
Arvon alentumisten palautukset	338 693,90	225 514,37
Myyntivoitot	894 604,93	2 143 721,12
Yhteensä	<u><u>7 128 592,98</u></u>	<u><u>7 927 549,92</u></u>
SIJOITUSTOIMINNAN KULUT		
Kulut kiinteistösijoituksista		
Konserniyrityksille	1 253 747,16	1 259 897,15
Muulle	63 927,17	71 577,33
	<u>1 317 674,33</u>	<u>1 331 474,48</u>
Kulut muista sijoituksista	135 156,08	187 020,96
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut	52 181,29	3 499,47
	<u>187 337,37</u>	<u>190 520,43</u>
Arvon alentumiset	3 206 005,67	186 550,81
Rakennusten suunnitelmapoistot	8 749,32	8 749,32
Myyntitappiot	290 202,74	180 925,13
Yhteensä	<u><u>5 009 969,43</u></u>	<u><u>1 898 220,17</u></u>
SIJOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTTO TULOSLASKELMASSA	<u><u>2 118 623,55</u></u>	<u><u>6 029 329,75</u></u>

TASEEN LIITETIEDOT

AINEETTOMIEN JA AINEELLISTEN HYÖDYKKEIDEN MUUTOKSET

	Aineettomat oikeudet ja pitkä- vaikutteiset menot	Kalusto ja muut ain. hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2008	4 400 146,05	2 423 401,45	6 823 547,50
Lisäykset	1 821 128,62	623 272,15	2 444 400,77
Vähennykset	-12 940,63	-230 094,67	-243 035,30
Hankintameno 31.12.2008	6 208 334,04	2 816 578,93	9 024 912,97
Kertyneet poistot 1.1.2008	-1 209 197,83	-1 342 682,56	-2 551 880,39
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	12 940,63	177 130,79	190 071,42
Tilikauden poistot	-420 634,99	-211 534,36	-632 169,35
Kertyneet poistot 31.12.2008	-1 616 892,19	-1 377 086,13	-2 993 978,32
Kirjanpitoarvo 31.12.2008	4 591 441,85	1 439 492,80	6 030 934,65

KIINTEISTÖSIJOITUSTEN ERITTELY

Kiinteistösijoitusten muutokset

	Kiinteistöt ja kiinteistö- osakkeet	Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä
Hankintameno 1.1.2008	19 050 480,76	1 341 722,57
Lisäykset	1 074 922,50	0,00
Vähennykset	0,00	-1 186 621,58
Hankintameno 31.12.2008	20 125 403,26	155 100,99
Kertyneet poistot 1.1.2008	-96 225,50	
Tilikauden poistot	-8 749,32	
Kertyneet poistot 31.12.2008	-104 974,82	
Arvon alentumiset 1.1.2008	-1 990 164,02	
Tilikauden arvonalentumiset	0,00	
Arvon alentumiset 31.12.2008	-1 990 164,02	
Arvonkorotukset 1.1.2008	6 535 372,86	
Tilikauden arvonorotuksen palautus	0,00	
Arvonkorotukset 31.12.2008	6 535 372,86	
Kirjanpitoarvo 31.12.2008	24 565 637,28	155 100,99

	31.12.2008	31.12.2007
OMASSA KÄYTÖSSÄ OLEVAT KIINTEISTÖT		
JA KIINTEISTÖOSAKKEET		
Jäljellä oleva hankintahinta	7 714 571,73	7 050 144,62
Kirjanpitoarvo	7 966 853,62	7 302 426,51
Käypä arvo	8 070 815,92	7 413 698,46

SIJOITUKSET SAMAN KONSERNIN YRITYKSISSÄ

		Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä
Kiinteistö Oy Turvarinne		
Hankintameno 31.12.2008 (=1.1.2008)	6 795 652,64	
Kirjanpitoarvo 31.12.2008	<u>6 795 652,64</u>	
Osakeyhtiö Hämeenkatu 25		
Hankintameno 31.12.2008 (=1.1.2008)	4 268 851,77	
Arvon alentumiset 31.12.2008 (=1.1.2008)	-218 644,30	
Arvonkorotukset 31.12.2008(=1.1.2008)	2 894 792,53	
Kirjanpitoarvo 31.12.2008	<u>6 945 000,00</u>	
As Oy Tammelanpuistokatu 30-32		
Hankintameno 1.1.2008	1 666 350,86	183 555,33
Vähennykset	0,00	-28 454,34
Hankintameno 31.12.2008 (=1.1.2008)	1 666 350,86	155 100,99
Arvonkorotukset 31.12.2008(=1.1.2008)	2 906 287,37	
Kirjanpitoarvo 31.12.2008	<u>4 572 638,23</u>	<u>155 100,99</u>
Kiinteistö Oy Hervannan Turva		
Hankintameno 31.12.2008 (=1.1.2008)	21 876,77	
Arvonkorotukset 31.12.2008(=1.1.2008)	252 281,89	
Kirjanpitoarvo 31.12.2008	<u>274 158,66</u>	
Kiinteistö Oy Hervannan Kauppuri		
Hankintameno 31.12.2008 (=1.1.2008)	837 988,94	
Arvonkorotukset 31.12.2008 (=1.1.2008)	482 011,06	
Kirjanpitoarvo 31.12.2008	<u>1 320 000,00</u>	
As Oy Hervannan Lauri		
Hankintameno 1.1.2008	207 895,08	1 158 167,24
Vähennykset	0,00	-1 158 167,24
Lisäys	1 074 922,50	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2008	<u>1 282 817,58</u>	<u>0,00</u>
Kiinteistö Oy Jankan Liikekeskus		
Hankintameno 31.12.2008(=1.1.2008)	<u>663 396,41</u>	
Kirjanpitoarvo 31.12.2008 yhteensä	<u>21 853 663,52</u>	<u>155 100,99</u>

TYTÄRYHTIÖT	Kotipaikka	Omistus- osuus
Oy Hämeenkatu 25	Tampere	100,00 %
Kiinteistö Oy Turvarinne	Tampere	100,00 %
Kiinteistö Oy Hervannan Turva	Tampere	100,00 %
Kiinteistö Oy Hervannan Kauppuri	Tampere	100,00 %
As Oy Hervannan Lauri	Tampere	100,00 %
As Oy Tammelanpuistokatu 30-32	Tampere	96,60 %
Kiinteistö Oy Jankan Liikekeskus	Tampere	55,00 %

MUUT OSAKKEET JA OSUDET (>0,5 milj.eur)

	Osakk. lkm kpl	Osuus kaik. osakk. ja ää- nistä%	Kirjanpito- arvo
Tapiola, Eurooppa	67 017,7		695 040,42
Tapiola, Kehittyvät Markkinat	47 927,9		573 056,55
Tapiola, USA	117 817,5		768 173,11
Tapiola Kassakorko	183 986,8		1 907 940,66
Tapiola, Pitkäkorko	70 781,4		1 000 000,00
Sentica kasvurahasto II Ky			501 852,00

MUUT LAINASAAMISET **31.12.2008** **31.12.2007** **ERITTELY VAKUUDEN MUKAAN**

Muu vakuus		
Muu vakuus	1 334,00	76 741,19
Jäljellä oleva hankintameno	1 334,00	76 741,19
Ei vakuudelliset jäljellä oleva hankintameno yhteensä	43 657,90	48 090,27
	44 991,90	124 831,46

SIJOITUSTEN KÄYPÄ ARVO JA ARVOSTUSERO

	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Kiinteistösijoitukset			
Kiinteistöt	111 887,51	111 887,51	258 400,00
Konserniyhtiöosakkeet	15 318 290,66	21 853 663,52	26 175 551,65
Muut kiinteistöosakkeet	2 600 086,25	2 600 086,25	2 932 878,28
Lainasaamiset konserniyrityksiltä	155 100,99	155 100,99	155 100,99
Muut sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet	8 764 461,37	8 764 461,37	9 112 260,19
Rahoitusmarkkinavälineet	49 435 815,95	49 435 815,95	50 818 929,95
Kiinnelainasaamiset	18 715,50	18 715,50	18 715,50
Muut lainasaamiset	44 991,90	44 991,90	44 991,90
Talletukset	24 400 000,00	24 400 000,00	24 400 000,00
Muut sijoitukset			
Jälleenvakuutustalletesaamiset	<u>41 566,90</u>	<u>41 566,90</u>	<u>41 566,90</u>
Sijoitukset 31.12.2008	<u>100 890 917,03</u>	<u>107 426 289,89</u>	<u>113 958 395,36</u>
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi jaksotettua nimellisarvon ja hankintahinnan erotusta	<u>70 442,12</u>		
Kirjanpitoarvo sisältää			
Tuloutettuja arvonkorotuksia		<u>6 535 372,86</u>	
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			<u>6 532 105,47</u>

SAAMISET KONSERNIYHTIÖILTÄ

31.12.2008

31.12.2007

Lainasaamiset	155 100,99	1 341 722,57
Siirtosaamiset		
Korot	0,00	11 931,67
	<u>155 100,99</u>	<u>1 353 654,24</u>

VELAT KONSERNIYHTIÖILLE

Siirtovelat

0,00

0,00

OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSET TILIKAUDEN AIKANA

Pohjarahasto 31.12.2008 (=1.1.2008)	504 563,78	504 563,78
Takuupääoma 31.12.2008 (=1.1.2008)	7 655 914,41	7 655 914,41
Ylikurssirahasto 31.12.2008 (=1.1.2008)	7 871,19	7 871,19
Käyttörahasto 1.1.2008	50 000,00	0,00
- tilikauden lisäys	0,00	50 000,00
Käyttörahasto 31.12.2008	<u>50 000,00</u>	50 000,00
Ed.tilikausien voitto 1.1.2008	10 627 606,53	7 426 710,94
-Jaettu takuupääoman korko	-306 236,59	-306 236,59
-Sirretty käyttörahastoon	0,00	-50 000,00
Tilikauden voitto	422 207,45	3 557 132,18
	<u>18 961 926,77</u>	<u>18 845 955,91</u>

VOITONJAKOKELPOISET VARAT:

Käyttörahasto	50 000,00	50 000,00
Tilikauden voitto	422 207,45	3 557 132,18
+ Ed.tilikausien voitto	10 321 369,94	7 070 474,35
Voitonjakokelpoiset varat yhteensä	<u>10 793 577,39</u>	<u>10 677 606,53</u>

HENKILÖSTÖÄ JA TOIMIELINTEN JÄSENIÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

HENKILÖSTÖKULUT

	31.12.2008	31.12.2007
Palkat ja palkkiot	7 582 861,56	6 711 877,79
Eläkekulut, perusturva	1 260 070,03	1 068 947,67
Eläkekulut, vapaaehtoinen	141 940,25	475 973,77
Muut henkilösivukulut	461 297,68	440 806,75
Yhteensä	9 446 169,52	8 697 605,98

Toimitusjohtajat ja toimitusjohtajan sijaiset	262 179,07	228 227,84
---	-------------------	-------------------

Hallitukselle suoritettut palkat ja palkkiot	34 200,00	28 420,00
--	------------------	------------------

Hallintoneuvostolle suoritettut palkat ja palkkiot	13 300,00	10 865,00
--	------------------	------------------

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana:

	2008	2007
Konttorihenkilöstö	167	161
Myyntihenkilöstö	30	29
Kiinteistöhenkilöstö	1	1
	198	191

TILINTARKASTAJAN PALKKIOT

	2008	2007
Tilintarkastuspalkkiot	46 729,71	46 246,85
Veroneuvonta	9 453,11	7 005,85

VAKAVARAIUUSTUNNUSLUVUT

	31.12.2008	31.12.2007
Toimintapääoma		
- Oma pääoma ehdotetun voitonjaon vähentämisen jälkeen	18 693 969,74	18 539 719,32
- Tilinpäätössiirtojen kertymä	229 428,60	104 942,59
- Omaisuuden käypien arvojen ja taseen kirjanpitoarvojen välinen arvostusero	6 532 105,47	7 434 680,80
- Aktivoidut vakuutusten hankintamenot ja aineettomat hyödykkeet (-)	-4 591 441,85	-3 205 055,08
- Taseen ulkopuoliset sitoumukset	-59 651,44	-27 285,07
	20 804 410,52	22 847 002,56
Vakuutusyhtiölain 11 luvun 7 §:n toimintapääoman vähimmäismäärä	7 410 667,05	7 035 179,32
Runasvahinkoisten vuosien varalle vakuutustekniseen vastuvelkaan sisältyvä tasoitusmäärä	11 655 018,00	10 676 253,00
Tasoitusmäärä suhteessa täyteen määräänsä %	32	31
Vastuunkantokyky prosentteina eli toimintapääoma ja tasoitusmäärä suhteessa omalla vastuulla oleviin vakuutusmaksutuottoihin 12 edeltävältä kuukaudelta (%)	85	
- vuodelta 2007	95	
- vuodelta 2006	95	
- vuodelta 2005	82	
- vuodelta 2004	77	
Vakavaraisuuspääoma prosentteina vakuutusteknisestä vastuuvelasta eli toimintapääoma ja tasoitusmäärä suhteessa omalla vastuulla olevaan vakuutustekniseen vastuuvelkaan vähennettynä tasoitusmäärällä ja 75%:lla sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvelasta (%)	33	
- vuodelta 2007	36	
- vuodelta 2006	39	
- vuodelta 2005	35	
- vuodelta 2004	31	

TUNNUSLUVUT JA ANALYYSIT

	2008	2007	2006	2005
Vakuutusmaksutulo (ennen jv-osuutta), €	67 894 707	64 358 917	60 765 532	56 978 726
Vahinkosuhte (prosentteina)	76,7	80,3	78,7	76,0
Korvauskulut ilman perustekorkokulua (+/-), €	28 163 462	27 419 981	26 040 077	23 114 583
Vahinkosuhte ilman perustekorkokulua (prosentteina)	74,0	77,5	76,2	73,4
Liikekulusuhde (prosentteina)	25,2	23,2	20,0	18,2
Yhdistetty kulusuhde (prosentteina)	101,9	103,5	98,7	94,3
Yhdistetty kulusuhde ilman perustekorkokulua (prosentteina)	99,1	100,7	96,3	91,6
Liikevoitto (+) tai tappio (-), €	1 663 698	4 863 824	4 947 523	4 284 084
Taseen ulkopuolisten arvostuserojen, käyvän arvon rahaston ja arvonkorotusrahaston muutos *) (+/-), €	-902 575	-727 130	3 745 871	1 335 842
Kokonaistulos *), (+/-) €	761 122	4 136 694	8 693 394	5 619 926
Korkokulut ja muut rahoituskulut (+), €	0	0	0	0
Perustekorkokulu (+), €	1 038 317	993 311	847 093	824 565
Kokonaispääoman tuotto ilman sij.sid.vakuutusta prosentteina (käyvin arvo)	1,3	4,0	8,2	6,2
Sijoitustoiminnan nettotuotto-% käyvin arvo sitoutuneelle pääomalle (+/-)	1,1	4,9	8,3	4,4
Toimintapääoma, €	20 804 411	22 847 003	21 806 420	16 162 125
Tasoisuusmäärä, €	11 655 018	10 676 253	10 736 639	9 776 471
Vakavaraisuuspääoma, €	32 459 429	33 523 256	32 543 059	25 938 596
Vakavaraisuuspääoma prosentteina vastuuvastausta	33,4	36,5	39,0	34,6
Vakuutusmaksutuotot 12 kuukaudelta (jv-osuuden jälkeen), €	38 074 142	35 399 417	34 152 196	31 487 923
Vastuunkantokyky prosentteina	85,3	94,7	95,3	82,4
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana	198	191	186	178

Tulosanalyysi

	2008	2007	2006	2005
	€	€	€	€
Vakuutusmaksutuotot (+/-)	38 074 142	35 399 417	34 152 196	31 487 923
Korvauskulut (-/+)	-29 201 779	-28 413 292	-26 887 170	-23 939 148
Liikekulut (-)	-9 578 904	-8 215 340	-6 834 675	-5 740 699
Muut vakuutustekniset tuotot ja kulut (+/-)	-36 746	-42 735	-42 061	-29 156
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta (+/-)	-743 286	-1 271 950	388 290	1 778 920
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut, arvonkorotukset ja niiden oikaisut sekä arvomuutokset (+/-)	2 118 624	6 029 330	4 370 233	2 495 191
Muut tuotot ja kulut (+/-)	288 360	106 444	189 000	9 973
Osuus osakkuusyritysten voitosta (+) tai tappiosta (-)	0	0	0	0
Liikevoitto (+) tai tappio (-)	1 663 698	4 863 824	4 947 523	4 284 084

*) Vuonna 2006 kiinteistösijoitusten arviointiprosessi uudistettiin ja kiinteistösijoitusten käyvien arvojen määrittämisessä käytettiin ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Tämän seurauksena kiinteistösijoitusten positiivinen arvostusero kasvoi noin 3,9 miljoonaa euroa, joka sisältyy kertaluonteisena eränä arvostuseron muutokseen ja käyvin arvo laskettuun kokonaistulokseen vuonna 2006.

Tasoisuuden muutos (-/+)	-978 765	60 386	-960 168	-1 619 839
Voitto (+) tai tappio (-) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	684 933	4 924 210	3 987 355	2 664 245
Tilinpäätössiirrot	-124 538	-104 891		45 000
Tuloverot ja muut välittömät verot (-/+)	-138 187	-1 262 187	-1 104 660	-964 131
Tilikauden voitto (+) tai tappio (-)	422 207	3 557 132	2 882 695	1 745 114

Sijoitustoiminnan nettotuottoerittely

	2008	2007	2006	2005
	€	€	€	€
Suorat nettotuotot	3 963 169	3 347 720	2 791 651	2 670 656
Lainasaamiset	8 562	10 231	4 906	56 941
Joukkovelkakirjalainat	1 949 181	1 898 277	1 538 315	1 366 742
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset	1 105 774	455 932	281 185	197 380
Osakkeet ja osuudet	211 594	321 935	261 606	183 443
Kiinteistösijoitukset	1 192 154	1 123 039	1 012 357	942 882
Muut sijoitukset	41 480	33 494	-20 628	21 654
Sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut	-545 577	-495 188	-286 090	-98 386
Arvonmuutokset kirjanpidossa ¹⁾	-1 844 545	2 681 610	1 578 582	-175 464
Osakkeet ja osuudet	-1 679 751	1 612 084	1 425 201	863 873
Joukkovelkakirjalainat	0	0	0	0
Kiinteistösijoitukset	0	132 897	-416 423	-1 049 083
Muut sijoitukset	-164 794	936 629	569 804	9 746
Sijoitustoiminnan nettotuotot kirjanpidossa	2 118 624	6 029 330	4 370 233	2 495 192
Arvostuserojen muutos ²⁾	-902 575	-727 130	3 745 871	1 335 843
Osakkeet ja osuudet	-3 043 813	-271 445	1 065 413	1 431 899
Joukkovelkakirjalainat	2 111 216	-565 268	-1 196 509	-146 610
Kiinteistösijoitukset *)	107 385	68 968	3 889 893	0
Muut sijoitukset	-77 362	40 615	-12 925	50 554
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin	1 216 048	5 302 200	8 116 104	3 831 035
Johdannaisten osuus sijoitustoiminnan nettotuotoista	0	0	0	0

1) Myyntivoitot ja tappiot sekä muut kirjanpidon arvonmuutokset

2) Taseen ulkopuoliset arvonmuutokset

*) Vuonna 2006 kiinteistösijoitusten arviointiprosessi uudistettiin ja kiinteistösijoitusten käyvien arvojen määrittämisessä käytettiin ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Tämän seurauksena kiinteistösijoitusten positiivinen arvostusero kasvoi noin 3,9 miljoonaa euroa, joka sisältyy kertaluonteisena eränä arvostuseron muutokseen ja käyvin arvoin laskettuun kokonaistulokseen vuonna 2006.

Sijoitusjakauma (käyvin arvoin)

	2008	
	€	%
Lainasaamiset ¹⁾	64 520	0,1
Joukkovelkakirjalainat ^{1), 2)}	52 693 298	45,8
<i>*sisältää korkorahastoja</i>	1 273 956	1,1
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ^{1), 2), 3)}	26 355 493	22,9
<i>*sisältää korkorahastoja</i>	1 913 926	1,7
Osakkeet ja osuudet	5 924 378	5,1
Kiinteistösijoitukset ⁴⁾	29 521 931	25,6
<i>*sisältää sijoitusrahastoja ja yhteissijoitusyhtiöitä</i>	0	0,0
Muut sijoitukset	545 959	0,5
Sijoitukset yhteensä	115 105 578	100,0

Jvk-salkun modifioitu duraatio

3,925

- 1) Sisältää kertyneet korot
2) Korkorahastoista pitkän koron rahastot sisältyvät joukkovelkakirjalainoihin ja lyhyen koron rahastot muihin rahoitusmarkkinavälineisiin
3) Sisältää taseen sijoituksiin kuuluvat talletukset
4) Sisältää niiden sijoitusrahastojen osuudet ja sijoitukset niihin rinnastettaviin yhteissijoitusyhtiöihin, jotka sijoittavat kiinteistöihin ja kiinteistöyhteisöihin.

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle 1.1. - 31.12.2008

	Sijoitustoim. nettotuotot käyvin arvoin € 2008	Sitoutunut pääoma € 2008	Tuotto - % sitoutuneelle pääomalle 2008
Lainasaamiset	8 562	103 260	8,3
Joukkovelkakirjalainat ³⁾	4 060 397	52 218 444	7,8
<i>*josta korkorahastoja</i>	3 263	636 978	0,5
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ³⁾	1 073 257	21 663 585	5,0
<i>*josta korkorahastoja</i>	-39 296	4 901 955	-0,8
Osakkeet ja osuudet	-4 511 970	8 896 781	-50,7
Kiinteistösijoitukset ⁴⁾	1 299 539	29 533 954	4,4
<i>*josta sijoitusrahastoja ja yhteissijoitusyhtiöitä</i>	0	0	
Muut sijoitukset	-168 160	558 734	-30,1
Sijoitukset yhteensä	1 761 625	112 974 757	1,6
Sijoituslajille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut	-545 577	0	
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin	1 216 048	112 974 757	1,1

³⁾ Sisältää ko. sijoituksiin tilastoitavien korkorahastojen tuotot

⁴⁾ Sisältää kiinteistösijoituksiin tilastoitavien sijoitusrahastojen ja yhteissijoitusyhtiöiden tuotot
Kiinteistösijoitukset sisältävät myös oman liiketoiminnan käytössä olevat kiinteistösijoitukset.

KONSERNITULOSLASKELMA

	1.1. - 31.12.2008	1.1. - 31.12.2007
VAKUUTUSMAKSUTUOTOT		
Vakuutusmaksutulo	67 862 621,25	64 329 420,94
Jälleenvakuuttajien osuus	-28 251 794,93	-26 841 601,00
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-1 510 937,00	-2 133 779,00
Jälleenvakuuttajien osuus	-57 833,00	15 880,00
Vakuutusmaksutuotot	<u>38 042 056,32</u>	<u>35 369 920,94</u>
KORVAUSKULUT		
Maksetut korvaukset	-43 454 917,52	-39 796 542,96
Jälleenvakuuttajien osuus	17 985 018,00	17 611 996,00
Korvausvastuun osuus	-4 203 341,00	-6 975 090,00
Jälleenvakuuttajien osuus	471 462,00	746 345,00
Korvauskulut	<u>-29 201 778,52</u>	<u>-28 413 291,96</u>
YHTEISTAKUUERÄN MUUTOS	-36 746,00	-42 735,00
LIIKEKULUT	<u>-9 578 903,92</u>	<u>-8 215 339,90</u>
VAKUUTUSTEKNINEN KATE/TULOS ENNEN TASOITUSMÄÄRÄN MUUTOSTA	-775 372,12	-1 301 445,92
TASOITUSMÄÄRÄN MUUTOS	-978 765,00	60 386,00
VAKUUTUSTEKNINEN KATE	<u>-1 754 137,12</u>	<u>-1 241 059,92</u>
SIJOITUSTOIMINTA		
Sijoitustoiminnan tuotot	7 289 400,52	8 058 389,31
Sijoitustoiminnan kulut	-5 507 210,03	-2 440 239,35
Sijoitustoiminnan nettotuotto	<u>1 782 190,49</u>	<u>5 618 149,96</u>
MUUT TUOTOT JA KULUT		
Muut tuotot	1 379 391,28	145 775,75
Muut kulut	-1 082 524,97	-34 765,76
Muut tuotot ja kulut	<u>296 866,31</u>	<u>111 009,99</u>
VOITTO ENNEN VEROJA	324 919,68	4 488 100,03
TULOVEROT		
Tilikauden ja aikaisempien tilikausien verot	-137 018,88	-1 376 753,39
Laskenn.verovelan muutos	-51 882,08	90 460,30
Tuloverot	<u>-188 900,96</u>	<u>-1 286 293,09</u>
VÄHEMMISTÖOSUUDET	<u>6 870,99</u>	<u>1 162,32</u>
TILIKAUDEN VOITTO	<u><u>142 889,71</u></u>	<u><u>3 202 969,26</u></u>

KONSERNITASE

31.12.2008

31.12.2007

VASTAAVAA

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Aineettomat oikeudet	456 075,15	14 117,55
Muut pitkävaikutteiset menot	4 136 561,22	3 192 132,05
Aineettomat hyödykkeet	<u>4 592 636,37</u>	<u>3 206 249,60</u>

SIJOITUKSET

Kiinteistösijoitukset		
Kiinteistöt ja kiint.osakk.	24 102 992,35	24 646 056,99
Kiinteistösijoitukset	<u>24 102 992,35</u>	<u>24 646 056,99</u>
Muut sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	9 310 420,33	16 864 964,36
Rahoitusmarkkinavälineet	48 889 856,99	51 293 091,61
Kiinnelainasaamiset	18 715,50	16 233,64
Muut lainasaamiset	44 991,90	124 831,46
Talletukset	24 400 000,00	9 040 000,00
Muut sijoitukset	<u>82 663 984,72</u>	<u>77 339 121,07</u>
Jälleenvak.talletesaamiset		
Jälleenvakuutustalletteet	41 566,90	41 694,05
Sijoitukset	<u>106 808 543,97</u>	<u>102 026 872,11</u>

SAAMISET

Ensivakuutustoiminnasta	13 659 348,62	13 645 986,25
Jälleenvakuutustoiminnasta	735 296,25	851 798,86
Muut saamiset	1 870 425,51	1 841 470,06
Laskennallinen verosaaminen	113 398,05	114 566,40
Saamiset	<u>16 378 468,43</u>	<u>16 453 821,57</u>

MUU OMAISUUS

Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	1 280 447,17	921 673,26
Aineelliset hyödykkeet	<u>1 280 447,17</u>	<u>921 673,26</u>
Rahat ja pankkisaamiset	2 417 887,00	2 954 810,69
Muu omaisuus	159 045,63	159 045,63
Muu omaisuus	<u>3 857 379,80</u>	<u>4 035 529,58</u>

SIIRTOSAAMISET

Korot ja vuokrat	1 727 040,39	1 289 249,31
Muut siirtosaamiset	383 532,35	398 843,58
Siirtosaamiset	<u>2 110 572,74</u>	<u>1 688 092,89</u>

VASTAAVAA YHTEENSÄ

133 747 601,31

127 410 565,75

KONSERNITASE

31.12.2008

31.12.2007

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA

Pohjarahasto	504 563,78	504 563,78
Takuupääoma	7 655 914,41	7 655 914,41
Ylikurssirahasto	7 871,19	7 871,19
Muut rahastot	50 000,00	50 000,00
Ed.tilikausien voitto	9 835 311,81	6 938 579,14
Tilikauden voitto	142 889,71	3 202 969,26
Oma pääoma	<u>18 196 550,90</u>	<u>18 359 897,78</u>

VÄHEMMISTÖOSUUS

560 180,09 567 051,11

VAKUUTUSTEKNINEN VASTUUVELKA

Vakuutusmaksuvastuu	26 225 101,00	24 714 164,00
Jälleenvakuuttajien osuus	-90 326,00	-148 159,00
Korvausvastuu	76 355 127,00	72 151 786,00
Jälleenvakuuttajien osuus	-6 618 732,00	-6 147 270,00
Tasointusmäärä	11 655 018,00	10 676 253,00
Yhteistakuuerä	1 328 822,00	1 292 076,00
Vakuutustekninen vastuovelka	<u>108 855 010,00</u>	<u>102 538 850,00</u>

VELAT

Ensivakuutustoiminnasta	576 532,35	399 605,34
Jälleenvakuutustoiminnasta	986 011,31	874 003,72
Muut velat	2 693 048,16	2 866 095,18
Laskennallinen verovelka	165 163,93	114 450,20
Velat	<u>4 420 755,75</u>	<u>4 254 154,44</u>

SIIRTOVELAT

Siirtovelat 1 715 104,57 1 690 612,42

VASTATTAVAA YHTEENSÄ

133 747 601,31

127 410 565,75

KONSERNI RAHOITUSLASKELMA

31.12.2008

31.12.2007

Liiketoiminnan rahavirta

Voitto varsinaisesta toiminnasta/ voitto ennen satunnaisia eriä	324 919,68	4 488 100,03
Oikaisut		
Vakuutustekninen vastuuvelan muutos	6 316 160,00	8 328 993,00
Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonorotukset	2 867 311,77	-38 963,56
Suunnitelman mukaiset poistot	1 093 922,17	970 324,40
Muut oikaisut	-791 739,56	-2 234 894,91
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	<u>9 810 574,06</u>	<u>11 513 558,96</u>
Käyttöpääoman muutos:		
Lyhytaikaisten korottomien liike- saamisten lisäys(-)/vähennys(+)	-347 126,71	-2 661 862,84
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys(+)/vähennys(-)	<u>191 093,46</u>	<u>-331 504,24</u>
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	<u>9 654 540,81</u>	<u>8 520 191,88</u>
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	187 337,37	272 098,92
Maksetut välittömät verot	-188 900,96	-1 286 293,09
Rahavirta ennen satunnaisia eriä	<u>9 652 977,22</u>	<u>7 505 997,71</u>

Liiketoiminnan rahavirta

9 652 977,22

7 505 997,71

Investointien rahavirta

Investoinnit sijoituksiin(pl.rahavarat)	-7 642 112,67	-6 067 487,10
Luovutustulot sijoituksista (pl.rahavarat)	604 402,19	1 962 795,99
Vähemmistöosuuden lisäys/vähennys	-6 870,99	-1 162,32
Aineettomien ja aineellisten hyödyk- keiden sekä muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot (netto)	-2 839 082,85	-2 721 953,48

Investointien rahavirta

-9 883 664,32

-6 827 806,91

Rahoituksen rahavirta

Maksetut takuupääoman korot	-306 236,59	-306 236,59
-----------------------------	-------------	-------------

Rahoituksen rahavirta

-306 236,59

-306 236,59

Rahavarojen muutos

-536 923,69

371 954,21

Rahavarat tilikauden alussa	2 954 810,69	2 582 856,48
Rahavarat tilikauden lopussa	2 417 887,00	2 954 810,69

KONSERNITULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

VAKUUTUSMAKSUTULO

	31.12.2008	31.12.2007
Vahinkovakuutus		
Ensivakuutus		
Kotimaasta	67 616 038,05	64 105 010,33
ETA valtiosta		
Muista valtioista		
Jälleenvakuutus	246 583,20	224 410,61
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	67 862 621,25	64 329 420,94

VAKUUTUSMAKSUTULOSTA VÄHENNETYT ERÄT

	31.12.2008	31.12.2007
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	673 057,44	860 074,58
Jakojärjestelmämaksut	2 919 287,02	2 855 838,30
Vakuutusmaksuvero	13 072 847,58	12 047 752,60
Palosuojelumaksu	157 505,00	149 308,00
Liikenneturvallisuusmaksu	223 017,55	204 145,00
Työturvallisuusmaksu	62 813,33	73 913,05
	17 108 527,92	16 191 031,53

KOKONAISLIIKEKULUT TOIMINNOITTAIN

	31.12.2008	31.12.2007
Maksetut korvaukset	4 289 206,23	3 623 967,38
Liikekulut	9 578 903,92	8 215 339,90
Sijoitustoiminnan hoitokulut	508 307,48	463 400,30
Yhteensä	14 376 417,63	12 302 707,58

TULOSLASKELMAN ERÄ LIIKEKULUT

	31.12.2008	31.12.2007
Vakuutusten hankintamenot		
Ensivakuutuksen palkkiot	2 941 099,00	2 714 499,51
Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot	1 425,76	2 293,10
Muut vakuutusten hankintamenot	5 972 423,49	5 371 571,80
Vakuutusten hoitokulut	4 683 129,52	3 858 768,92
Hallintokulut	4 816 469,15	4 138 171,57
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot (-)	-8 835 643,00	-7 869 965,00
Yhteensä	9 578 903,92	8 215 339,90

SIJOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTON ERITTELY

	31.12.2008	31.12.2007
SIJOITUSTOIMINNAN TUOTOT		
Tuotot kiinteistösijoituksista		
Muut tuotot	2 087 804,51	2 042 779,70
	<u>2 087 804,51</u>	<u>2 042 779,70</u>
Tuotot muista sijoituksista		
Osinkotuotot	636 538,39	1 021 758,71
Korkotuotot	3 315 081,04	2 610 164,16
Muut tuotot	16 677,75	14 451,25
	<u>3 968 297,18</u>	<u>3 646 374,12</u>
Arvonalentumisten palautukset	338 693,90	225 514,37
Myyntituotot	894 604,93	2 143 721,12
Yhteensä	<u>7 289 400,52</u>	<u>8 058 389,31</u>
SIJOITUSTOIMINNAN KULUT		
Kulut kiinteistösijoituksista	1 361 911,43	1 377 365,63
Kulut muista sijoituksista	135 156,08	187 020,96
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut	52 181,29	85 077,96
	<u>1 549 248,80</u>	<u>1 649 464,55</u>
Arvonalennukset	3 206 005,67	186 550,81
Rakennusten suunnitelmapoistot	461 752,82	423 298,86
Myyntitappiot	290 202,74	180 925,13
Yhteensä	<u>5 507 210,03</u>	<u>2 440 239,35</u>
SIJOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTTO TULOSLASKELMASSA	<u>1 782 190,49</u>	<u>5 618 149,96</u>

KONSERNITASEEN LIITETIEDOT

AINEETTOMIEN JA AINEELLISTEN HYÖDYKKEIDEN MUUTOKSET

	Aineettomat oikeudet ja pitkä- vaikutteiset menot	Kalusto	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2008	4 401 340,57	2 423 401,45	6 824 742,02
Lisäykset	1 821 128,62	623 272,15	2 444 400,77
Vähennykset	-12 940,63	-230 094,67	-243 035,30
Hankintameno 31.12.2008	6 209 528,56	2 816 578,93	9 026 107,49
Kertyneet poistot 1.1.2008	-1 209 197,83	-1 342 682,56	-2 551 880,39
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	12 940,63	177 130,79	190 071,42
Tilikauden poistot	-420 634,99	-211 534,36	-632 169,35
Kertyneet poistot 31.12.2008	-1 616 892,19	-1 377 086,13	-2 993 978,32
Kirjanpitoarvo 31.12.2008	4 592 636,37	1 439 492,80	6 032 129,17

KIINTEISTÖSIJOITUSTEN ERITTELY

Kiinteistösijoitusten muutokset

	Kiinteistöt ja kiinteistö- osakkeet
Hankintameno 1.1.2008	25 004 062,56
Lisäykset	0,00
Vähennykset	0,00
Hankintameno 31.12.2008	25 004 062,56
Kertyneet poistot 1.1.2008	-6 999 918,44
Tilikauden poistot	-461 752,82
Kertyneet poistot 31.12.2008	-7 461 671,26
Arvonkorotukset 1.1.2008	6 560 601,05
Tilikauden arvonkorotuksen palautus	0,00
Arvonkorotukset 31.12.2008	6 560 601,05
Kirjanpitoarvo 31.12.2008	24 102 992,35

OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSET TILIKAUDEN AIKANA	31.12.2008	31.12.2007
Pohjarahasto 31.12.2008(=1.1.2008)	504 563,78	504 563,78
Takuupääoma 31.12.2008(=1.1.2008)	7 655 914,41	7 655 914,41
Ylikurssirahasto 31.12.2008(=1.1.2008)	7 871,19	7 871,19
Muut rahastot	50 000,00	50 000,00
Edellisten tilikausien voitto 1.1.2008	10 141 548,40	7 294 815,73
- Jaettu takuupääoman korko	-306 236,59	-306 236,59
- Siirretty käyttörahastoon	0,00	-50 000,00
	<u>9 835 311,81</u>	<u>6 938 579,14</u>
Tilikauden voitto	<u>142 889,71</u>	<u>3 202 969,26</u>
	<u>9 978 201,52</u>	<u>10 141 548,40</u>
	<u>18 196 550,90</u>	<u>18 359 897,78</u>
 VÄHEMMISTÖOSUUS		
Vähemmistöosuus 1.1.2008	567 051,11	578 466,99
- omistusosuuden muutos	0,00	-10 253,56
- tilikauden muutos	-6 870,99	-1 162,32
Vähemmistöosuus 31.12.2008	<u>560 180,09</u>	<u>567 051,11</u>
 VOITONJAKOKELPOISET VARAT		
Käyttörahasto	50 000,00	50 000,00
Tilikauden voitto	142 889,71	3 202 969,26
+ Ed.tilikausien voitto	9 835 311,81	6 938 579,14
- Tilinpäätössiirrot	-470 081,97	-325 742,88
Voitonjakokelpoiset varat yhteensä	<u>9 558 119,55</u>	<u>9 865 805,52</u>

KONSERNIN HENKILÖSTÖÄ JA TOIMIELINTEN JÄSENIÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

HENKILÖSTÖKULUT

	31.12.2008	31.12.2007
Palkat ja palkkiot	7 582 861,56	6 711 877,79
Eläkekulut, perusturva	1 260 070,03	1 068 947,67
Eläkekulut, vapaaehtoinen	141 940,25	475 973,77
Muut henkilösivukulut	461 297,68	440 806,75
Yhteensä	<u>9 446 169,52</u>	<u>8 697 605,98</u>

Toimitusjohtajat ja toimitusjohtajan sijaiset	262 179,07	228 227,84
---	------------	------------

Hallitukselle suoritettut palkat ja palkkiot	34 200,00	28 420,00
--	-----------	-----------

Hallintoneuvostolle suoritettut palkat ja palkkiot	13 300,00	10 865,00
--	-----------	-----------

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana:

	2008	2007
Konttorihenkilöstö	167	161
Myyntihenkilöstö	30	29
Kiinteistöhenkilöstö	1	1
	<u>198</u>	<u>191</u>

TILINTARKASTAJAN PALKKIOT

	2008	2007
Tilintarkastuspalkkiot	50 579,71	50 096,85
Veroneuvonta	9 453,11	7 005,85

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

RISKIT JA RISKIENHALLINTA

RISKIENHALLINNAN YLEISET PERIAATTEET

Yleistä

Riskienhallinnalla tarkoitetaan liiketoiminnasta aiheutuvien ja liiketoimintaan olennaisesti liittyvien riskien tunnistamista, arviointia, rajoittamista ja valvontaa. Riskienhallinnan järjestämisestä kokonaisvastuu on yhtiön hallituksella.

Hallitus määrittää yhtiön eri toimintojen riskienhallinnan tavoitteet, riskinoton rajat, vastuut, mittarit ja valvontaperiaatteet. Hallitus seuraa säännöllisesti riskienhallinnan tilaa ja keskeisten riskien kehitystä.

Sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan liittyvät eri tahojen vastuut ja velvollisuudet on dokumentoitu. Sisäinen tarkastus tukee Turvan johtoa ja hallitusta riskienhallinnan ja valvonnan toteuttamisessa ja kehittämisessä. Turva ostaa sisäisen tarkastuksen palvelut Tapiola-ryhmältä.

Turvan riskienhallinta tähtää yhtiön vakavaraisuuden ja kannattavuuden turvaamiseen, riskien varhaiseen tunnistamiseen ja niiden hallintaan. Riskienhallinnasta kokonaisuutena vastaa Turvan organisaatiossa toimitusjohtaja. Riskienhallintasuunnitelman hyväksyy yhtiön hallitus.

Hallitus tarkastelee vuosittain Turvan strategiaa ja Turvan strategisia riskejä ja tekee niihin tarvittavat muutokset. Strategian ja strategisten riskien käsittely tapahtuu erillisessä strategiakokouksessa. Riskeille arvioidaan asteikon 1-5 mukaan toteutumisen todennäköisyys ja saman arvosteluasteikon mukaan toteutumisen vaikutus. Näiden lukujen tulo osoittaa riskin kokonaismerkityksen. Mikäli jokin riski ylittää tietyn pisterajan, sen katsotaan vaativan välittömiä toimenpiteitä ja sen riskin suhteen laaditaan yksilöity hallintasuunnitelma.

VAKUUTUSRISKIEN HALLINTA

Riskien määrittely ja riskienhallintastrategiat

Yhtiötasolla toiminnan keskeisimmät riskit liittyvät

- vakuutustuotteiden ja vakuutuslajien hinnoitteluun,
- jälleenvakuutussuojiiin sekä
- vakuutustekniseen vastuuelkaan.

Vakuutusteknisen vastuuelan keskeisimmät riskit ovat korvausvastuun riittävyys sekä toimintaympäristön yleiset riskit kuten inflaatio, korkotason vaihtelu sekä kuolleisuudessa tapahtuvat muutokset.

Hinnoitteluriskillä tarkoitetaan vakuutusmaksujen kattavuutta suhteessa vakuutus sopimuksista aiheutuviin korvaussuorituksiin ja liikekuluihin. Tärkeimmät hinnoitteluriskit liittyvät käytettyjen tariffimallien riskimaksujen riittävyyteen sekä

kannattavuuden ja vahinkojen seurannan prosesseihin sekä niiden huomioon ottamiseen vakuutusten hinnoittelussa ja vastuunvalinnassa.

Jälleenvakuutussuojiiin liittyvät riskit koskevat suurten yksittäisten riskikohteiden vakuuttamisessa noudatettavia periaatteita. Lisäksi kumulatiiviset vahingot ja EML-arvioihin (Estimated Maximum Loss) liittyvät arviointivirheet voivat toteutuessaan olla huomattavan vahingollisia.

Jälleenvakuutussuojiiin liittyvää riskiä hallitaan Turvan hallituksen määrittämien periaatteiden mukaan. Jälleenvakuutuksesta tuotetaan säännöllisin väliajoin sopimuskohtaiset analyysit kunkin vakuutusluokan jälleenvakuutuksen toteutumisen seuraamiseksi.

Korvausvastuun keskeisimmät yleiset riskit ovat inflaatio, korkotason vaihtelu sekä kuolleisuudessa tapahtuvat muutokset. Inflaatoriski liittyy kassavirraltaan pitkäkestoisiin vahinkoihin. Tällaisia ovat erityisesti lakisääteisten vakuutuslajien eläkemuotoiset korvaukset ja sairaanhoitoon ja kuntoutukseen liittyvät korvaukset.

Korkotason vaihtelusta aiheutuva riski liittyy eläkemuotoisiin korvauksiin. Korvausvastuuta laskettaessa näistä aiheutuvat pitkäkestoiset kassavirrat diskontataan laskuperustekorolla. Yhtiötasolla riski toteutuu, mikäli tulevaisuudessa ei saada vähintään perustekorona mukaista tuottoa diskontattua vastuovelkaa kattavalle omaisuudelle.

Kuolevuusriski tarkoittaa korvausmenon arviointiin liittyvää epävarmuutta, joka johtuu tulevan kuolevuuskehityksen arvioinnin epävarmuudesta. Kuolevuusriski koskee lähinnä lakisääteisen tapaturma-, liikenne- ja potilasvakuutuksen vastuovelkaan sisältyvien eläkemuotoisten korvausten pääoma-arvoista muodostuvaa eläkevastuuta. Nämä eläkevastuut ovat pääosin elinikäisiä. Eläkevastuiden kuolevuusriski realisoituu, jos kuolevuus osoittautuukin tulevina vuosina oletettua alhaisemmaksi, jolloin eläkkeitä joudutaan maksamaan oletettua pitempään.

Vakuutusteknisen vastuuelan riittävyysriski liittyy erityisesti vakuutuslajeihin, joiden lopullisten korvausten selviäminen kestää useita vuosia. Tällaisia ovat erityisesti henkilö- ja vastuuvakuutusten korvaukset.

Vakuutusteknisen vastuuelan laskuperusteissa määritellään eri vakuutusluokkien vastuuelan määräytymisperiaatteet. Laskuperusteissa pyritään korkotason, kuolevuuden sekä muiden määräytymisperiaatteiden osalta turvaavuuteen. Vastuuelan riittävyttä seurataan vuosittain ja tarvittaessa vastuuelan perusteisiin tehdään muutoksia.

Vakuutustekniseen vastuuelkaan kuuluu myös tasoitusmäärä, joka on varaus mahdollisten tulevien huonojen vahinkovuosien tuloksen tasaamiseksi. Käytännössä tasoitusmäärä yleensä vahvistuu, kun vahinkosuhte on parempi kuin kymmenen edellisen tilivuoden vahinkosuhteen keskiarvo. Lisäksi tasoitusmäärää on mahdollista vahvistaa Vakuutusvalvontavirastolta anottavien perustevakioiden avulla.

Riskienhallintaprosessit

Vakuutusten hinnoittelu- ja kannattavuustavoitteiden toteutumisesta sekä vastuunvalinnasta vastaa Turvan johtoryhmä. Vakuutustuotteiden hinnoittelun riskivastaavuuteen kiinnitetään erityistä huomiota. Tuotekehitysryhmä ja vakuutusyksiköt ohjaavat riskivastaavan ja oikeudenmukaisen hinnoittelun toteutumisesta.

Hinnoitteluun ja vakuutusmaksutasoon liittyviä riskejä hallitaan raportointi- ja laskentajärjestelmien jatkuvalla kehittämisellä. Järjestelmien avulla saadaan oikeata ja ajan tasalla olevaa tietoa, jotta mahdolliset virheet maksutasossa saadaan nopeasti korjattua. Liikenne- ja autovakuutuksissa on käytössä bonusjärjestelmä, jolloin seuraavan vuoden maksut nousevat vahingon sattumissa. Lisäksi lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa suurasiakkaiden on valittava erikoismaksujärjestelmä, jolloin omat vahingot vaikuttavat vakuutusmaksuun. Alennuseurantajärjestelmän avulla myönnettyjä vakuutusmaksualennuksia seurataan säännöllisesti.

Asiakasriskejä pienennetään asiakasvalintaohjeilla, niiden noudattamisen seurannalla, vahinkorekisterin käytöllä sekä vakuutustutkijan toiminnalla. Suurien riskikeskittymien vaikutuksia minimoidaan säännöllisillä keskittymien läpikäynnillä ja kattavalla jälleenvakuutussuojalla. Pyrittäessä entistä parempaan asiakasvalintaan ja riskivastaavaan hinnoitteluun, yhtenä tärkeänä keinona ovat vahvistetut vastuunvalinnan ohjeet ja hinnoitteluvaltuudet. Tehokkaalla asiakasvalinnalla on tarkoitus pitää luottotappiot ja korvauskulut tavoitteiden mukaisella tasolla.

Turvan tutkintapäällikkö tutkii ja ennaltaehkäisee vakuutustoimintaan kohdistuvaa vakuutusrikollisuutta. Epäselvien vahinkojen selvittely on tärkeä osa tutkintapäällikön toimintaa. Vakavampien tapausten hoito siirretään viranomaisille.

Ensivakuutuksen riskien jälleenvakuutussuojaa suunniteltaessa otetaan huomioon vakuutuskannan rakenne, riskien mahdollinen kumulaatio sekä yhtiön vakavaraisuusasema. Näiden tekijöiden perusteella asetetaan vakuutusluokakohtaiset omapidätysrajat, jotka määrittelevät suurimmat omalla vastuulla pidettävät määrät vahinkotapahtumaa kohti. Omapidätysrajat vahvistaa Turvan hallitus.

Ensivakuutustoimintaan liittyvät vahinkoriskit on suojattu vakuutuslajeittain joko yksittäisylivahinkojälleenvakuutuksella, ylitejälleenvakuutuksella, osamääräjälleenvakuutuksella tai poolisopimuksilla. Tämän lisäksi koko vakuutustoiminta on suojattu osamääräjälleenvakuutuksella. Turva hankkii jälleenvakuutusuojansa pooleilta tai Vahinko-Tapiolalta, joka oman jälleenvakuutusohjelmansa mukaisesti osittain hajauttaa riskit edelleenvakuuttamalla ne muille jälleenvakuuttajille.

Vastuuvelan riittävyysriski liittyy erityisesti vakuutuslajeihin, joissa maksetaan pitkäaikaisia jatkuvia eläkemuotoisia korvauksia. Näistä suurin osa on lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ja liikennevakuutuksen korvauksia. Näiden osalta korvausvastuun määrittämisessä käytetään alalla yhteisesti hyväksyttyä kuolevuusmallia, joka ottaa huomioon nuorempien ikäluokkien eliniän piden-

tymisen. Mallin mukaan eläkkeensaajan syntymävuosi vaikuttaa iän lisäksi varauksen suuruuteen. Lisäksi eläkemuotoiset korvaukset diskontataan.

Eläkkeiden yhteydessä maksettavia indeksikorotuksia ja yli 9 vuotta vanhoihin vahinkoihin liittyviä sairaanhoitokuluja ja lääkinnällisen kuntoutuksen kuluja ei varata vastuuvelkaan siltä osin, kun ne kuuluvat jakojärjestelmän piiriin. Niiden vuotuinen rahoitus tapahtuu jakojärjestelmällä, johon kaikki lakisääteisiä vakuutuslajeja harjoittavat vakuutusyhtiöt lain mukaan osallistuvat. Jakojärjestelmä suojaa inflaation aiheuttamaa riskiä vastuuvelan riskienhallinnassa.

Osana vastuuvelan laskuperusteita esitetään muiden tunnettujen ja tuntemattomien vahinkojen korvausvastuun määräytyminen. Tämä korvausvastuun osa määrätään matemaattisten menetelmien avulla.

Yhtiön korvausvastuusta tehdään riittävyyslaskelmat vuosittain. Jos edellisten vuosien aikana sattuneita vahinkoja varten vuoden alussa varatun korvausvastuun ja vuoden kuluessa edellisinä vuosina sattuneista vahingoista maksettujen korvausten ja vuoden lopussa näistä vahingoista edelleen varatun korvausvastuun välillä on oleellinen ero, ilmoitetaan tästä yhtiön hallitukselle. Jos em. poikkeama on enemmän kuin 5 % vuoden aloittavan taseen korvausvastuun määrästä, tehdään suunnitelma korvausvastuun saattamiseksi tasolle, jossa tämä poikkeama on ≤ 5 %.

Korvausvastuun laskuperusteet tarkistetaan vuosittain. Laskuperusteiden muutokset käsitellään yhtiön johtoryhmässä ja toimitetaan tiedoksi yhtiön hallitukselle. Laskuperusteet sekä niiden muutokset perusteluineen toimitetaan Vakuutusvalvontavirastoon kalenterivuoden loppuun mennessä.

Vakuutusmatemaattiset oletukset ja mallit

Vahinkovakuutusyhtiöllä on oltava turvaavat laskuperusteet vakuutusteknisen vastuuvelan määrittämiseksi, jotta yhtiö pystyy kaikissa tilanteissa vastaamaan vakuutussopimusten mukaisista sitoumuksistaan asiakkaille. Vakuutustekninen vastuuvelka lasketaan Turvan laskuperusteiden mukaisesti noudattaen voimassaolevaa lainsäädäntöä ja määräyksiä.

Tunnettujen suurten omaisuusvahinkojen tilinpäätöshetken jälkeen maksettavaksi tulevat korvaukset varataan vahinkokohtaisesti kunkin esinekorvauksiryhmän korvausasiantuntijoiden, korvauskäsittelijöiden ja vahinkotarkastajien ilmoituksesta noudattaen Turvan laskuperusteissa määritellyt tunnettujen suurten vahinkojen rajoja. Laskuperusteen mukaan tunnettu suuri omaisuusvahinko on korvausmenoltaan 100.000 euroa tai suurempi, paitsi alus- ja kuljetusvakuutuksessa sekä maa-ajoneuvovakuutuksessa 40.000 euroa tai suurempi.

Henkilövahingot varataan vahinkokohtaisesti kunkin henkilökorvauksiryhmän korvausasiantuntijoiden ja korvauskäsittelijöiden toimesta Turvan varausohjeen mukaisesti ilman euromääräistä ala- tai ylärajaa.

Eläkemuotoisten korvausten korvausvastuuta määrättäessä käytetään kuolleisuusmallina Tapaturmavakuutuslaitosten liiton ja Liikennevakuutuskeskuksen toimesta yhtiöiden tietoon saattamaa laskentamallia. Eläkemuotoiset korvausvastuut diskontataan 3,5 prosentin laskuperustekorolla.

Muiden tunnettujen ja tuntemattomien vahinkojen korvausvastuu (IBNR ja muu kollektiivivaraus) määrätään noudattaen tavanomaisia aktuaarillisia menetelmiä, käyttäen hyväksi mm. vahinkojen selviämistä kuvaavia ns. run-off-kolmioita. Vuonna 2008 tämä osa korvausvastuusta oli 43 prosenttia (42 %).

Korvausvastuuseen sisältyvä valuuttamääräinen vastuovelka on pieni: euroalueen ulkopuolista korvausvastuuta on noin 0,2 miljoonaa euroa. Korvausvastuun valuuttakurssiriskiä suojaavat valuuttamääräiset talletukset.

Ennen tilinpäätöshetkeä sattuneiden vahinkojen tulevaisuudessa tapahtuvaa käsittelyä varten tehdään korvausvastuuseen selvittelykuluvaraus.

Vakuutusluokkien laskuperusteissa käytetyt muiden tunnettujen ja tuntemattomien vahinkojen kollektiivivarauskertoimet tarkistetaan vähintään neljän vuoden välein. Vuonna 2008 tarkistettiin kaikkien vahinkovakuutusluokkien kollektiivivarauskertoimet.

Vuodesta 2006 alkaen on käytetty tasoitusmäärän laskennassa perustevakioita $a_k = 0,025$ kaikissa vakuutusluokissa.

Määrällisiä tietoja vakuutusteknisestä vastuuvelasta

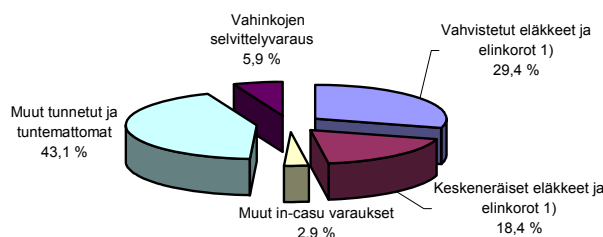
Seuraavissa taulukoissa on tarkasteltu vakuutusteknisen vastuuvelan rakennetta kahdesta eri näkökulmasta.

Vakuutustekninen vastuuelka ryhmiteltynä sisällön perusteella

	2008 Milj. €	2007 Milj. €	+/- %
Vakuutusmaksuvastuu	26,2	24,7	6,1
Korvausvastuu	76,4	72,2	5,8
Vahvistetut eläkkeet ja elinorot 1)	22,5	21,9	2,6
Keskeneräiset eläkkeet ja elinorot 1)	14,1	12,6	11,5
Muut in-casu varaukset	2,2	2,9	-25,0
Muut tunnetut ja tuntemattomat	32,9	30,3	8,6
Vahinkojen selvittelyvaraus	4,7	4,4	7,1
Yhteensä	102,6	96,9	5,9
Jälleenvakuuttajien osuus	-6,7	-6,3	6,6
Yhteensä omalla vastuulla	95,9	90,6	5,9
Tasoitusmäärä	11,7	10,7	9,2
Yhteistakuuerä	1,3	1,3	2,8
Vakuutustekninen vastuuelka	108,9	102,5	6,2

1) Diskontattu 3,5 prosentin laskuperustekorolla.

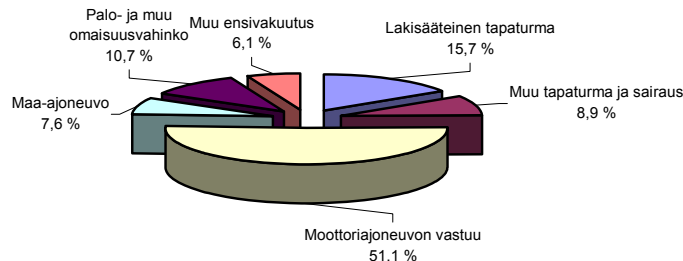
Korvausvastuun muodostuminen 2008

Vakuutusmaksuvastuu ja korvausvastuu vakuutusluokkaryhmittäin

	2008 Milj. €	2007 Milj. €	+/- %
Lakisääteinen tapaturma	16,0	15,7	1,5
Muu tapaturma ja sairaus	9,1	8,3	8,7
Moottorijoneuvon vastuu	51,9	48,3	7,4
Maa-ajoneuvo	7,7	6,7	15,0
Palo- ja muu omaisuusvahinko	10,8	11,0	-1,2
Muu ensivakuutus	6,2	5,9	4,7
Ensivakuutus yhteensä	101,6	96,0	5,9
Tuleva jälleenvakuutus	1,0	0,9	6,0
Vahinkovakuutus yhteensä	102,6	96,9	5,9
Jälleenvakuuttajien osuus	-6,7	-6,3	6,6
Yhteensä omalla vastuulla	95,9	90,6	5,9

Vakuutusmaksuvastuun ja korvausvastuun jakautuminen 2008

SIJOITUSRISKIEN HALLINTA

Riskien määrittely ja riskienhallintastrategiat

Sijoitustoiminnan riskejä ovat markkinariskit, joita ovat mm. osakeriski, korkoriski, kiinteistöjen arvon muutoksen riski sekä uudelleensijoitusriski. Lisäksi riskejä ovat mm. likviditeettiriskit, luottotappio- ja vastapuoliriskit ja operatiiviset riskit.

Toimintaperiaatteena sijoitusomaisuuden turvaavuus asetetaan korkeamman tuoton edelle. Sijoitustoiminnassa pyritään pitkällä aikavälillä ja kaikissa olosuhteissa hyvään ja tasaiseen tuottoon pääomariskejä välttäen. Sijoitustoiminnalta edellytetään sellaista keskimääräistä tuottoa, joka ylittää diskontatun vastuvelan, yhteistakuuerän ja lakisääteisen tapaturmavakuutuksen sijoitustoiminnan hyvityksen asettamat tuottovaatimukset.

Riskienhallintaprosessit

Turvan hallitus vahvistaa vuosittain sijoitussuunnitelman, jossa määritellään sijoituskannan hajautus ja tavoitejakautuma vaihteluväleineen, sijoitustoiminnan tuottotavoitteet, likviditeettitavoitteet, sijoitusvarallisuuden hoito sekä valtuudet. Sijoitukset hajautetaan ottaen huomioon katekelpoisuusrajat sekä sijoitusriskeistä johtuvan vakavaraisuusvaatimuksen S laskentaan liittyvä riskiluokitus. Sijoitussuunnitelman lisäksi Turvalle on laadittu kiinteistöstrategia, jonka hy-

väksyy hallitus. Kiinteistöstrategiassa määritellään toimijoiden valtuudet ja vastuut sekä vuokraustoimintaan liittyvän asiakasvalinnan periaatteet.

Sijoitustoiminta kuuluu 1.9.2008 alkaen toimintona organisaatiossa sijoituksista ja laskennasta vastaavalle johtajalle, joka toimii toimitusjohtajan alaisuudessa. Sijoitussalkun hoito on ulkoistettu Tapiola Varainhoito Oy:lle. Ulkopuolista sijoittajaa ohjeistetaan ja kuullaan kerran kuukaudessa pidettävässä kokouksissa ja niiden välillä. Turvasta kokouksiin osallistuvat toimitusjohtaja, sijoituksista ja laskennasta vastaava johtaja, varatoimitusjohtaja sekä 1.1.2009 alkaen varajäsenenä laskentapäällikkö. Kokouksista pidetään pöytäkirjaa. Kaksi kertaa vuodessa omaisuudenhoitaja esittää näkemyksen talouskehityksestä ja raportoi salkun tilanteen yhtiön hallitukselle. Salkunhoitajan valtuudet on määritelty kirjallisessa sopimuksessa.

Riskienhallintaprosessi perustuu sijoitussuunnitelman ja riskienhallintasuunnitelman mukaiseen ohjeistukseen, ohjeistuksen operatiivisen noudattamisen valvontaan ja säännölliseen sijoitustoiminnan raportointiin.

Neljännesvuosittain esitettävän sijoitussuunnitelman seurantaraportin avulla seurataan niin korko-, kiinteistö- kuin osakesijoitusten kehitystä ja riskejä, sekä valvotaan sijoitussuunnitelmassa määriteltyjen toimintaperiaatteiden noudattamista. Sijoitussalkun herkkyyksianalyysi toteutetaan säännöllisesti.

Vakavaraisuuspääomaan liittyvät rajalaskelmat tehdään neljännesvuosittain. Riskienhallintasuunnitelman mukaan kaikista oleellisista vakavaraisuuspääoman, vastuunkantokyvyn tai vakavaraisuuspääoman rajojen muutoksista ilmoitetaan yhtiön johtoryhmälle ja hallitukselle. Myös tasoitusmäärän muutoksista ja tasoitusmäärän rajojen merkittävistä muutoksista ilmoitetaan yhtiön johtoryhmälle ja hallitukselle.

Katettava vastuuelka ja vastuuelan kate lasketaan neljännesvuosittain. Mikäli omaisuuden katearvo ylittää katettavan vastuuelan määrän vähemmän kuin 5 % katettavan vastuuelan määrästä, sijoitusryhmä toteuttaa suunnitelman omaisuuden katearvon riittävän määrän ylläpitämiseksi.

Vakavaraisuus-, vastuuelka- ja katelaskelmat toteuttaa sijoituksista ja laskennasta vastaava yksikkö. Laskelmat tarkastaa yhtiön toimitusjohtaja ja aktuaari. Laskelmat toimitetaan Vakuutusvalvontavirastoon ja raportoidaan Turvan johtoryhmälle ja hallitukselle.

Sijoitustoiminnan ohjeistuksen noudattamista valvovat Turvan hallitus ja sisäinen tarkastus.

Määrällisiä tietoja sijoituskannan riskirakenteesta

Markkinariski on suuri tulokseen ja vakavaraisuuteen vaikuttava tekijä. Sijoitusten herkkyystarkastelussa kuvataan instrumenttien arvoissa tilinpäätöshetkellä tapahtuviksi arvioitujen muutosten vaikutusta Turvan vakavaraisuustunnuslukuun:

TILANNE 31.12.2008	arvio vaikutuksesta			
	osakesijoitukset -20 %	kiinteistöjen arvonalentuminen -10%	korkotaso +1%-yksikkö	
TPO m€	20,8	-1,3	-2,9	-1,9
TPOmin m€	7,4			
VPO % vastuvelasta*), muutos %-yks. <small>*) nettovastuuvielasta ilman tasoitusmäärää</small>	33 %	-1 %	-3 %	-2 %
Vastuunkantokyky, muutos %-yks.	85 %	-3 %	-8 %	-5 %
TPO / TPOmin, muutos %-yks.	281 %	-17 %	-40 %	-26 %

OPERATIIVISTEN JA MUIDEN RISKIEN HALLINTA

Riskien määrittely ja riskienhallintastrategia

Liiketoimintaprosesseihin liittyy erilaisia operatiivisia riskejä. Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan tappionvaaraa, joka aiheutuu riittämättömistä tai epäonnistuneista sisäisistä prosesseista, henkilöstöstä, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä.

Turvalla on yrityskokonsa vuoksi sekä ilmeinen tarve että erittäin hyvät mahdollisuudet hallita aktiivisesti operatiivisia riskejään. Riskien hallitseminen on Turvalle tärkeä menestystekijä. Riskienhallinta on osa säännönmukaista toiminnan suunnittelua ja valvontaa. Vastuualueiden päälliköt ja toimihenkilöt ovat mukana riskienhallinnan eri vaiheissa.

Riskienhallintaprosessit

Turvassa laaditaan vuosittain riskienhallintasuunnitelma, jonka avulla hallitus ohjaa toimintaa ja toteuttaa lakimääräistä valvontavelvollisuuttaan. Riskienhallintasuunnitelma valmistellaan liiketoimintayksiköissä. Kunkin yksikön osalta määritellään valvontaympäristö, arvioidaan riskit ja kuvataan valvontatoimenpiteet.

Keskeisiä keinoja hallita operatiivisia riskejä ovat prosessien laadun jatkuva kehittäminen ja toiminnan säännöllinen arviointi. Osana arviointia tunnistetaan myös riskienhallinnan kannalta tärkeitä kehittämiskohteita. Kehittämiskohteiden tunnistamisessa Turvan organisaatiota tukee sisäinen tarkastus, joka toimii hallituksen vuosittain vahvistaman suunnitelman mukaisesti ja raportoi toimitusjohtajalle ja hallitukselle säännöllisesti.

Muita operatiivisten riskien hallintatoimenpiteitä ovat mm. vastuualuekohtainen tavoiteasetanta ja tavoitteiden toteutumista mittaavan riippumattoman raportoinnin järjestäminen, työjärjestyksien ja toimenkuvien määrittely, tehtävien, päätösvallan ja vastuun jakaminen, tehtäväkokonaisuuksien eriyttäminen sekä ohjeistus, koulutus ja laadunseuranta. Henkilöstön osaamisen kehittymistä sekä työskentelyilmapiirin tasoa mitataan säännöllisillä tutkimuksilla.

Lisäksi Turvassa varaudutaan viranomaismääräysten mukaisesti markkinoiden toimivuuden kannalta välttämättömien toimintojen ylläpitämiseen poikkeus-

oloissa. Varautumissuunnitelmien laatimisella tähdätään siihen, että pystyttäisiin poikkeusoloissa turvaamaan mm. rahaliikenteen toimivuus ja välttämätön vakuutus- ja korvaustoiminta.

Kuvaus olennaisista operatiivisista ja muista riskeistä

Operatiivinen toiminta vakuutusyhtiössä perustuu hyvin vahvasti tietojärjestelmiin, joten erityistä huomiota kiinnitetään järjestelmä- ja tietoturvariskien hallintaan. Tämä tapahtuu yhteistyössä Tapiola-ryhmän kanssa.

Pääkonttorin henkilöturvallisuutta ja toiminnallista tietoturvaa hallitaan lukitus-, kulunvalvonta- ja kamerajärjestelmillä, jotka on uudistettu vuonna 2005.

Muita riskienhallinnassa huomioon otettavia operatiivisia riskejä ovat

- puutteet toimintaprosesseissa
- epäselvät johtamiskäytännöt
- henkilöstöhallinnan puutteet
- sisäiset väärinkäytökset
- ulkoiset väärinkäytökset
- fyysisen omaisuuden vahingoittuminen
- toiminnan keskeytyminen.

Operatiiviset ja muut riskit kartoitetaan vuosittain laadittaessa seuraavan vuoden budjettia ja toimintasuunnitelmaa.

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET 2008

Vakuutusyhtiön kirjanpitoa ja tilinpäätöstä säätelevät kirjanpito-, osakeyhtiö- ja vakuutusyhtiölaki, valvovan viranomaisen Vakuutusvalvontaviraston ja Sosiaali- ja terveysministeriön antamat ohjeet ja määräykset.

Sijoitusten arvostus

Kiinteistöt esitetään taseessa suunnitelmapoistoilla vähennetyn hankintamenon määräisinä tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Kiinteistöosakkeet on merkitty taseeseen hankintamenuun tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon. Joidenkin kiinteistöosakkeiden kirjanpitoarvoihin sisältyy aikaisemmin tehtyjä arvonkorotuksia.

Osakkeet ja osuudet esitetään taseessa hankintamenuun määräisinä tai kirjataan hankintaerittäin sitä alempaan todennäköiseen luovutusarvoon. Osakkeiden ja osuuksien myyntitulokset on laskettu fifo-periaatteen mukaan.

Rahoitusmarkkinavälineet on kirjattu taseeseen hankintahintaan. Niiden nimellisarvon ja hankintahinnan erotus on jaksotettu juoksuajalle korkotuottojen vähennykseksi ja hankintahinnan vähennykseksi.

Lainasaamiset, talletukset ja jälleenvakuutustalletesaamiset arvostetaan nimellisarvoonsa tai pysyvästi alempaan todennäköiseen arvoonsa.

Sijoituksista aikaisemmin tehtyt arvonalennukset palautetaan käyvän arvon noustessa tulosaikutteisesti enintään alkuperäiseen hankintamenuun saakka.

Saamisten arvostus

Vakuutusmaksusaamiset

Vakuutusmaksusaamiset esitetään taseessa enintään todennäköisen arvon määräisenä. Vakuutusmaksusaamisten nimellisarvosta on vähennetty kokemukseen perustuva raukeaminen, jolloin saadaan niiden todennäköinen arvo. Saaminen, josta ei todennäköisesti saada maksusuoritusta, sen sijaan kirjataan luottotappioksi.

Ulkomaanrahamääräiset erät

Ulkomaanrahamääräiset sijoitukset, saamiset ja velat on muutettu Suomen rahaksi Euroopan keskuspankin tilinpäätöspäivänä noteeraamaan kurssiin.

Sijoitusten käypien arvojen määrittäminen

Arvopapereiden käyvät arvot ovat tilinpäätöspäivän markkinanoteerauksen mukaisia, mikäli sellainen on olemassa. Muutoin arvopapereiden käypänä arvona on käytetty hankintahintaa tai sitä alemmaa todennäköistä luovutushintaa, kuten esimerkiksi substanssiin pohjautuvaa arvoa.

Kiinteistöosakkeiden osalta asuinhuoneistot arvioidaan kauppaa-arvomenetelmän ja tuotto-arvomenetelmän perusteella. Toimisto- ja liiketilat arvioidaan ensisijaisesti tuotto-arvomenetelmän perusteella, jonka lisäksi käyvän arvon määrittelyssä punnitaan arvoa kauppaa-arvo- ja kustannusarvomenetelmän perusteella. Käypien arvojen muutoksia seurataan vuosittain tehtävillä arvioinneilla.

Lainasaamisten, talletusten ja jälleenvakuutustalletesaamisten käypänä arvona on käytetty nimellisarvoa. Mahdollisen luottotappiovaaran edellyttämä nimellisarvon alentaminen todennäköiseen arvoon on otettu huomioon.

Suunnitelman mukaiset poistot

Kuluvan omaisuuden hankintameno on aktivoitu ja se kirjataan vaikutusaikanaan suunnitelman mukaan poistoina kuluksi. Poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. IT-ohjelmistojen poistoaika muutettiin viidestä vuodesta kymmeneksi vuodeksi vuoden 2008 alusta lähtien. Poistosuunnitelman mukaiset poistot on laskettu tapoistoina hankintahinnasta käyttäen seuraavia arvioituja taloudellisia käyttöaikoja:

Kiinteistöt	25-50 v
Rakennusten tekniset laitteet	15 v
IT-ohjelmistot	10 v
Autot	5 v
Kalusto	10 v
Muut pitkävaikutteiset menot	5-10 v

Keskeneräisten projektien poistot aloitetaan vasta kun hankinta on käyttöön otettu.

Henkilökunnan eläketurva

Henkilökunnan eläketurva on järjestetty lakisääteisellä TyEL-vakuutuksella. Eläkevakuutusmaksut on kirjattu tuloslaskelmaan.

Vertailukelpoisuus

Lainsäädäntömuutosten vuoksi lakisääteisten vakuutuslajien jakojärjestelmämaksut eivät sisälly vakuutusmaksutuloon eivätkä jakojärjestelmäkorvaukset sisälly korvauskuluihin vuodesta 2007 alkaen. Aikaisemmat vuodet eivät ole vertailukelpoisia tältä osin.

Konsernitilinpäätös

Konserni käsittää emoyhtiön lisäksi viisi kiinteistöosakeyhtiötä ja kaksi asuntoosakeyhtiötä.

Konsernitilinpäätös on laadittu emoyhtiön ja tytäryhtiöiden tuloslaskelmien ja taseiden yhdistelminä. Keskinäiset saamiset ja velat sekä tuotot ja kulut on eliminoitu. Keskinäinen osakeomistus on eliminoitu hankintamenomenetelmää käyttäen. Syntynyt konserniaktiiva on kohdistettu kiinteistöyhtiöiden omaisuuteen.

Emoyhtiössä tehdyt kiinteistötytäryhtiöosakkeisiin kohdistuvat arvonkorotukset on konsernitilinpäätöksessä kohdistettu kiinteistöyhtiöiden omaisuuteen.

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle (käyvin arvoin)

Tunnuslukua laskettaessa on käytetty sitoutuneena pääomana sijoitusten vuoden alun ja lopun keskiarvoa käyvin arvoin ja sijoitusten tuottoina sijoitusten kirjanpidollisia tuottoja, joita oikaistaan sijoitusten arvostuseroilla.

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Turvan tilinpäätöksen tunnusluvut lasketaan noudattaen Sosiaali- ja terveysministeriön ja Vakuutusvalvontaviraston voimassa olevia määräyksiä ja ohjeita.

Vakuutusmaksutulo = vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta. Vakuutusmaksutulosta on vähennetty jakojärjestelmämaksut. (Vakuutusmaksutulo sisältää ensivakuutuksen ja saadun jälleenvakuutuksen vakuutusmaksutulon, josta on vähennetty luottotappiot.)

Maksetut korvaukset = tilivuoden aikana maksetut korvaussuoritukset riippumatta vahingon sattumisvuodesta + korvaustoiminnasta aiheutuneet liikekulut poistoinen. Maksetuista korvauksista on vähennetty jakojärjestelmäkorkvaukset.

Vakuutusmaksutuotot =

- + vakuutusmaksutulo
- jälleenvakuuttajien osuus
- ± vakuutusmaksuvastuun muutos
- ± jälleenvakuuttajien osuus.

(Vakuutusmaksutuotot lasketaan tuloslaskelmakaavan mukaan. Vakuutusmaksuvastuu on se osa vakuutusmaksutulosta, jota vastaava riski kohdistuu tilivuoden jälkeiseen aikaan.)

Korvauskulut =

- + maksetut korvaukset
- jälleenvakuuttajien osuus
- ± korvausvastuun muutos
- ± jälleenvakuuttajien osuus.

(Korvauskulut lasketaan tuloslaskelmakaavan mukaan. Korvausvastuu sisältää sekä tunnetuista että tuntemattomista sattuneista vahingoista vielä maksamatta olevat erät ja niiden selvittelystä aiheutuvat kulut.)

Vahinkosuhte prosentteina =

$$\frac{\text{korvauskulut}}{\text{vakuutusmaksutuotot}} \times 100.$$

(Vahinkosuhte prosentteina lasketaan omalla vastuulla olevasta liikkeestä, eli jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen, vrt. vakuutusmaksutuotot ja korvauskulut.)

Vahinkosuhde ilman perustekorkokulua prosentteina =

$$\frac{\text{korvauskulut ilman perustekorkokulua}}{\text{vakuutusmaksutuotot}} \times 100.$$

(Vahinkosuhde ilman perustekorkokulua prosentteina lasketaan omalla vastuulla olevasta liikkeestä, eli jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen, vrt. vakuutusmaksutuotot ja korvauskulut.)

Liikekulut =

- + vakuutusten hankinnan, hoidon ja hallinnon kulut
- annetun jälleenvakuutuksen palkkiot
- + saadun jälleenvakuutuksen palkkiot.

(Korvaustoiminnasta aiheutuneet kulut sisältyvät maksettuihin korvauksiin ja sijoitustoiminnasta aiheutuneet kulut sisältyvät sijoitustoiminnan kuluihin. Liikekuluihin, korvaustoiminnan kuluihin ja sijoitustoiminnan kuluihin sisältyvät liikekulujen lisäksi myös poistot.)

Liikekulusuhde prosentteina =

$$\frac{\text{liikekulut}}{\text{vakuutusmaksutuotot}} \times 100.$$

Yhdistetty kulusuhde prosentteina = vahinkosuhde + liikekulusuhde.

Yhdistetty kulusuhde ilman perustekorkokulua prosentteina = vahinkosuhde ilman perustekorkokulua + liikekulusuhde.

Liikevoitto tai -tappio = voitto tai tappio ennen tasoitusmäärän muutosta, satunnaisia eriä, tilinpäätössiirtoja ja veroja. (Ks. tulosanalyysi.)

Tulosanalyysi

Vakuutusmaksutuotot	XX
Korvauskulut	XX
Liikekulut	XX
Muut vakuutustekniset tuotot ja kulut	XX
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta	XX
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonkorotukset, niiden oikaisut ja arvon muutokset	XX
Muut tuotot ja kulut	XX
Liikevoitto tai -tappio	XX

Tasoituserän muutos	XX
Voitto tai tappio ennen satunnaisia eriä	XX
Satunnaiset tuotot	XX
Satunnaiset kulut	XX
Voitto tai tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	XX
Tilinpäätössiirrot	XX
Tuloverot ja muut välittömät verot	XX
Vähemmistöosuudet	XX
Tilikauden voitto tai tappio	XX.

Yhteistakuuerän muutos sisältyy muihin vakuutusteknisiin tuottoihin ja kuluihin.

Liikevaihto =

- + vakuutusmaksutuotot ennen jälleenvakuuttajien osuutta
- + sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa
- + muut tuotot.

Liikevoittoprosentti = (liikevoitto / liikevaihto) × 100.

Kokonaistulos =

- ± liikevoitto tai -tappio
- ± taseen ulkopuolisten arvostuserojen, käyvän arvon rahaston ja arvonkorotusrahaston muutos

Kokonaispääoman tuotto ilman sijoitussidonnaista vakuutusta prosentteina (käyvin arvoin) =

- ± liikevoitto tai -tappio
- + korkokulut ja muut rahoituskulut
- + perustekorkokulu
- ± arvonkorotusrahastoon/ käyvän arvon rahastoon kirjattu arvonkorotus/peruutus
- ± sijoitusten arvostuserojen muutos
- x 100
- + taseen loppusumma
- sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvelka
- ± sijoitusten arvostuserot

Perustekorkokululla tarkoitetaan diskontatun korvausvastuun purkautumisen vaikutusta yhtiön korvauskuluun sen diskontatessa pääomamuotoiset eläkkeet ja mahdolliset muut vakuutustekniset erät.

Tunnusluvun jakaja lasketaan tilikauden ja edellisen tilikauden taseen mukaisten arvojen keskiarvona.

Toimintapääoma =

- + oma pääoma ehdotetun voitonjaon vähentämisen jälkeen
- + tilinpäätössiirtojen kertymä
- ± omaisuuden käypien arvojen ja taseen kirjanpitoarvojen välinen arvostusero
- + pääomalainat
- aktivoidut vakuutusten hankintamenot ja aineettomat hyödykkeet
- taseen ulkopuoliset sitoumukset
- ± muut asetuksella säädetyt erät.

Tasoitusmäärä on osa vahinkovakuutusyhtiön vastuovelkaa, ja sen suuruus määräytyy Vakuutusvalvontaviraston vahvistamien perusteiden mukaisesti. Tasoitusmäärän tehtävänä on vahinkomenon vaihtelusta aiheutuvan tuloksen vaihtelun tasaaminen ja vastuunkantokyvyn ylläpito.

Vakavaraisuuspääoma = toimintapääoma + tasoitusmäärä + vähemmistöosuus.

Vakuutustekninen vastuovelka =

- + vakuutusmaksuvastuu – jälleenvakuuttajien osuus
- + korvausvastuu – jälleenvakuuttajien osuus
- + tasoitusmäärä
- + yhteistakuuerä.

(Yhteistakuuerällä varaudutaan ennakolta mahdolliseen korvausvelvollisuuteen, mikäli jokin lakisääteisiä vahinkovakuutuksia myöntävä yhtiö joutuu selvitystilaan tai konkurssiin.)

Vakavaraisuuspääoma prosentteina vastuvelasta =

$$\frac{\text{vakavaraisuuspääoma}}{\text{vakuutustekn.vastuovelka} - \text{tasoitusmäärä}} \times 100.$$

Vastuunkantokyky prosentteina =

$$\frac{\text{vakavaraisuuspääoma}}{\text{vakuutusmaksutuotot 12 kuukaudelta}} \times 100.$$

HALLITUS JA TILINTARKASTAJAT 1.1.-31.12.2008

HALLITUS

Puheenjohtaja

Salonen Heikki, järjestöpäällikkö, Helsinki

Varapuheenjohtaja

Heiskanen Juhani, yhtiöryhmän johtaja, Espoo (30.4.2008 asti)

Saine Jari, yhtiöryhmän johtaja, Helsinki (1.5.2008 alkaen)

Jäsenet

Eloranta Jarkko, toimialajohtaja, Helsinki

Lauslahti Harri, toimitusjohtaja, (1.5.2008 alkaen), Kauniainen

Lehtimäki Marja-Leena, toimistopäällikkö, Helsinki

Palola Pekka, johtaja, Tampere

Saine Jari, yhtiöryhmän johtaja, Helsinki

Suokas Kyösti, II puheenjohtaja, Helsinki

Venho Heikki, sijoitusjohtaja, Espoo

Varajäsen

Lauslahti Harri, toimitusjohtaja, (30.4.2008 asti)

TILINTARKASTAJAT

Varsinaiset

Pellinen Hannu, KHT, valvontatilintarkastaja

PricewaterhouseCoopers Oy,
päävastuullinen tilintarkastaja Tuomala Juha, KHT

Varatilintarkastajat

Rajalahti Janne, KHT, valvontatilintarkastajan sijainen

Launis Markku, KHT

HALLINTONEUVOSTO (Yhtiökokouksesta 20.5.2008 lähtien)

Puheenjohtaja

Salonen Risto, hallintopäällikkö, Vantaa

Varapuheenjohtaja

Kalpala Asmo, pääjohtaja, Espoo

Jäsenet

Alakoski Martti, liittopuheenjohtaja, Kurikka
Alanen Tuomo, alueasentaja, Jämsä
Bondas Kenneth, liittosihteeri, Mustasaari
Hallamaa Timo, hallintopäällikkö, Helsinki
Halmeenmäki Juha-Pekka, toimitusjohtaja, Kirkkonummi
Harjuniemi Matti, puheenjohtaja, Helsinki
Harpf Tuomas , toimitusjohtaja, Helsinki
Heinola Pekka, aluetoimitsija, Vaasa
Huutola Matti, hallituksen varapuheenjohtaja, Espoo
Kainulainen Markku, henkilöstöpäällikkö, Oulu
Kaleva Jouni, yhteyspäällikkö, Vantaa
Kouvonen Keijo, varatoimitusjohtaja, Helsinki
Laine Markku, järjestöpäällikkö, Porvoo
Lehtoranta Kari, kuljettaja, Pielavesi
Lyly Lauri, johtaja, Tampere
Majalahti Juha, talouspäällikkö, Helsinki
Myyryläinen Hannu, kunnallisneuvos, Lappeenranta
Ojala Matti, talousneuvos, Jyväskylä
Pernu Teuvo, aluejohtaja, Tampere
Piirainen Marko, talouspäällikkö, Porvoo
Rautarinta Timo, tutkimussihteeri, Tuusula
Rissanen Helena, johtaja, Pirkkala
Salmi Ahti, ympäristöpäällikkö, Pori
Salminen Vesa, toiminnanjohtaja, Kotka
Sirnö Minna, kansanedustaja, Tampere
Sorsa Risto, järjestöpäällikkö, Nurmijärvi
Stoor-Rantamaa Katariina, toimitsija, Tornio
Tilvis Leila, myyjä, Tampere
Tukkari Matti, talouspäällikkö, Helsinki
Tähkäaho Anne, asiakasneuvoja, Tampere

Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen allekirjoitus

Tampereella 17. päivänä maaliskuuta 2009

Heikki SalonenJarkko ElorantaJari SaineKyösti SuokasPekka PalolaHarri LauslahtiHeikki VenhoAnja Lahermaa

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tarkastuksesta on tänään annettu tilintarkastuskertomus.

Tampereella 16. päivänä huhtikuuta 2009

Hannu Pellinen, KHTPricewaterhouseCoopers Oy, KHT-yhteisö
Juha Tuomala, KHT